

SAVIENĪBAS AUGSTĀ
PĀRSTĀVE ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 18.5.2017.
JOIN(2017) 18 final

**KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Ziņojums par Eiropas kaimiņattiecību politikas pārskatīšanas īstenošanu

Saturs

1. IEVADS	3
2. DIVPUSĒJĀS UN REĢIONĀLĀS SADARBĪBAS SITUĀCIJA	4
Divpusējā sadarbība	4
Reģionālā sadarbība	8
3. SASNIEGUMI GALVENO PRIORITĀŠU ĪSTENOŠANĀ	11
Laba pārvaldība, demokrātija, tiesiskums un cilvēktiesības	11
Ekonomiskā attīstība stabilizācijai	14
Drošība	19
Migrācija un mobilitāte	22
4. FINANSIĀLĀ PALĪDZĪBA KAIMIŅVALSTU ATBALSTAM	24
Kopīga plānošana un uzlabota koordinācija ar ES dalībvalstīm	25
Ciešāka sadarbība ar Eiropas finanšu iestādēm (EFI) un starptautiskām finanšu iestādēm (SFI), tostarp izmantojot apvienošanu	26
Trasta fondi	27
Elastības rezerve	28
Eiropas ārējo investīciju plāns	28
5. NOBEIGUMS	29

Ziņojums par Eiropas kaimiņattiecību politikas pārskatīšanas īstenošanu

1. IEVADS

Šis ir pirmais ziņojums, kurš sagatavots pēc Eiropas kaimiņattiecību politikas (EKP) pārskatīšanas 2015. gada novembrī¹ un kurā izklāstīta jauna sistēma efektīvāku partnerību izveidei starp ES un tās kaimiņvalstīm un stabilizācijas kā galvenās prioritātes atbalstam. Ziņojumā atspoguļotas ES ārējās darbības vispārējās politiskās prioritātes, kuras saskaņoja Padome² pēc Globālās Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģijas publicēšanas 2016. gada jūnijā.

EKP pārskatīšanas pamatā bija plašs konsultāciju process, kurā bija iesaistītas partnervalstis un ES dalībvalstis un tika ņemts vērā šo valstu ieguldījums. Ar EKP pārskatīšanu tika ieviesta jauna pieeja, kas ietver lielāku cieņu pret dažādām ES partneru vēlmēm, abpusēju interešu jomu efektīvāku paplašināšanu, jaunas darba metodes, lai palielinātu partnervalstu atbildības sajūtu un atbalstītu dalībvalstu lielāku iesaistīšanos un kopīgu atbildību, kā arī lielāku elastību attiecībā uz veidu, kā ES īsteno politiku un vada attīstības fondus. Šajā ziņojumā atspoguļotas saistības, kas izvirzītas EKP pārskatīšanā attiecībā uz visu ES ieinteresēto personu informēšanu par sasniegumiem EKP jomā. Tajā arī izvērtēti sasniegumi ES attiecībās ar tās partneriem kopš pārskatītās politikas pieņemšanas un parādīts, kā ES īsteno jauno pieeju.

Norises ES kaimiņvalstīs un ES iekšienē ir turpinājušas apstiprināt to, cik svarīgas ir ciešas un auglīgas darba attiecības starp ES un tās kaimiņvalstīm. ES atbalsta visu partnervalstu neatkarību, suverenitāti un teritoriālo integritāti, un tas atbilst arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu principiem. Teroristu uzbrukumi Eiropas Savienībā un kaimiņvalstīs pierāda, ka ir jāstiprina sadarbība gan attiecībā uz drošību, gan attiecībā uz vardarbīga ekstrēmisma politiskajiem un sociālekonomiskiem virzītājspēkiem. Joprojām gan ES, gan tās kaimiņvalstīs neatbilstīgas migrācijas novēršana un reaģēšana uz bēgļu plūsmām ir svarīgas problēmas un galvenās jomas, kurām darba gaitā ir pievērsta īpaša uzmanība, ņemot vērā ilgstošo nestabilitāti saistībā ar konfliktiem, jo īpaši Lībijā un Sīrijā. Savukārt Austrumu kaimiņvalstis turpina cīnīties ar sabiedrības pārveidi, pastāvot arvien uzstājīgākas Krievijas ārpolitikas spiedienam.

Šajā ziņojumā ir uzsvērts tas, kā ES un tās partneri austrumos un dienvidos strādā, lai veicinātu stabilizāciju un izturētspēju, īpašu uzmanību pievēršot ekonomikas attīstībai, nodarbināmībai, jaunatnes nodarbinātībai un atbalstot ES apņemšanos veicināt demokrātiju, tiesiskumu, cilvēktiesību ievērošanu un labu pārvaldību ar efektīvām un atbildīgām valsts pārvaldēm un pilsoniskās sabiedrības līdzdalību.

2016. gadā tika panākts uzlabojums attiecības ar kaimiņvalstīm, izmantojot jaunus īpaši pielāgotu partnerību veidus. Tas ietvēra darbu pie jauniem, konkrētai valstij paredzētiem

---

¹ 2015. gada 18. novembrī pieņemts kopīgs paziņojums JOIN(2015) 50 *final* un Padomes 2015. gada 14. decembra secinājumi.

² Padomes secinājumi par Globālo Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju (2016. gada 17. oktobra dok. 13202/16): <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13202-2016-INIT/lv/pdf>.

divpusējās sadarbības regulējumiem partnerības prioritāšu un atjauninātu asociācijas programmu jomā. Kopīgās atbildības pieeja ir devusi iespēju labāk atspoguļot partnervalstu individuālās vajadzības un vēlmes, kā arī ES intereses un vērtības.

EKP jauno prioritāšu atbalstam ir izmantota elastīgāka finansiālā palīdzība. Dalībvalstis ir pilnībā iesaistītas šo prioritāšu noteikšanas procesā, tostarp efektīvāk koordinējot finansiālo palīdzību un kopīgo plānošanu. Ir nodrošināta arī ciešāka pilsoniskās sabiedrības un citu ieinteresēto personu iesaistīšana.

Globālajā stratēģijā tiks dotas norādes par ES ārējo darbību turpmākajos gados, bet pārskatītā EKP ir svarīgs instruments tās mērķu sasniegšanai, jo īpaši saskaņā ar attiecīgajiem Padomes secinājumiem³ ņemot vērā nepieciešamību uzlabot to valstu un sabiedrību izturētspēju, kas atrodas ES austrumu un dienvidu kaimiņreģionos. Pārskatītā EKP ir saskaņota arī ar Romas deklarāciju, kas stiprina Eiropas nozīmi pasaules līmenī⁴, un atbilst Ilgtspējīgas attīstības programmai 2030. gadam un tās ilgtspējīgās attīstības mērķiem.

Turpmākajās iedaļās ir izklāstītas norises ES divpusējā un reģionālajā sadarbībā ar partneriem, sniegta informācija par galveno sadarbības prioritāšu sasniegšanu, aprakstīta finansiālās palīdzības ietekme un apskatīta EKP turpmākā attīstība.

2. DIVPUSĒJĀS UN REĢIONĀLĀS SADARBĪBAS SITUĀCIJA

Divpusējā sadarbība

Pārskatītajā EKP atzīts, ka attiecībās ar ES atsevišķām partnervalstīm ir atšķirīgas vēlmes un intereses. ES 2016. gadā ir aktīvi aicinājusi partnervalstis paust viedokli par turpmāko virzību, kā arī sākusi un beigusi konsultācijas ar vairākām EKP valstīm par jauniem divpusējās sadarbības regulējumiem. Tās mērķis, izmantojot partnerības prioritātes vai atjauninātās asociācijas programmas, vai spēkā esošos rīcības plānus, ir bijis atspoguļot katras valsts ieceru vērienīgumu attiecībās ar ES. Šie kopējie divpusējie dokumenti, kuros atspoguļotas kopīgas politiskās prioritātes, nodrošināja pamatu atbilstīgi Eiropas kaimiņattiecību instrumentam (EKI) notiekošajai jauno divpusējo palīdzības programmu (vienotā atbalsta shēmu) plānošanai laikposmam no 2017. gada līdz 2020. gadam, kas tiek veikta, cieši sadarbojoties ar partnervalstu iestādēm un visām pārējām attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp pilsonisko sabiedrību, sociālajiem partneriem, vietējām un reģionālajām iestādēm un privātā sektora organizācijām.

2016. gada beigās tika pieņemtas partnerības prioritātes ar Libānu un Jordāniju⁵. Lai palīdzētu abām valstīm risināt jautājumu par bēgļiem pēc Sīrijas konflikta, tika saskaņoti nolīgumi,

³ Padomes secinājumi par Globālo Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju (2016. gada 17. oktobra dok. 13202/16): <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13202-2016-INIT/lv/pdf>.

⁴ Romas deklarācija, 2017. gada 25. marts (http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244656633_lv.pdf).

⁵ ES un Libānas Asociācijas padomes Lēmums Nr. 1/2016 (2016. gada 11. novembris), ar ko vienojas par ES un Libānas partnerības prioritātēm (<http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2016/11/15-eu-lebanon-partnership/>), kā arī ES un Jordānijas partnerības prioritātes un pievienotais nolīgums, 2016. gada 20. septembris (<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12384-2016-ADD-1/lv/pdf>).

kuros iekļautas prioritāras darbības un savstarpējas saistības, un pievienoti partnerības prioritātēm. Abas partnervalstis jau bija saņēmušas ES palīdzību, lai risinātu bēgļu un neaizsargātu uzņēmējkopienų vajadzības un veicinātu to izturētspēju un pašpalāvēību, nodrošinot neatliekamās palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaistes (*Linking Relief, Rehabilitation and Development — LRRD*) pieeju, kas ietver arī humāno palīdzību un nodrošina ilgtermiņa pabalstus dažādās jomās, piemēram, sabiedrības veselības, izglītības un darbvietu radīšanas jomā.

Partnerības prioritāšu apspriešana nodrošināja iespēju izveidot jaunu pamatu attiecībām ar Alžīriju un Ēģipti.

Partnerības prioritātes ar Alžīriju tika pieņemtas 2017. gada martā⁶. Reaģējot uz Alžīrijas pašreizējām galvenajām ekonomiskajām un fiskālajām problēmām, tika apspiesti enerģētikas un migrācijas jautājumi, parakstīta vienošanās par civilo aizsardzību un pieņemtas sadarbības programmas par atjaunojamo energoresursu enerģiju, ekonomikas dažādošanu un valsts finanšu pārvaldību.

Partnerības prioritāšu projekts tika provizoriski saskaņots ar Ēģipti 2016. gada decembrī. Ēģiptes ārlietu ministru Samehu Hassanu Šoukriju (*Sameh Hassan Shoukry*) uzaicināja uz Ārlietu padomes marta sanākumi, lai apspriestu vairākus prioritāšu attīstības veidus.

Attiecībā uz Tunisiju 2016. gadā ir vērojama īstenoto sadarbības veidu paplašināšana. 2016. gada septembrī tika pieņemts kopīgs paziņojums⁷, kurā izklāstīti turpmākie pasākumi, lai veicinātu ilgtermiņa stabilitāti, tostarp labu pārvaldību, tieslietu nozares reformas, sociālekonomisko attīstību un drošību. Tas nodrošināja arī pamatu ES un Tunisijas apvienotās parlamentārās komitejas izveidei 2016. gada septembrī un būtiskajam ES ieguldījumam investoru konferencē “Tunisija 2020”, kas notika 2016. gada novembrī.

ES ir atbalstījusi Marokas reformu programmu daudzās sociālās (izglītības, veselības, sociālās aizsardzības, dzimumu līdztiesības, tehniski profesionālās izglītības un mācību (TPIM)), ekonomikas (normatīvo aktu tuvināšanas, vidi saudzējošas ilgtspējīgas izaugsmes, lauksaimniecības un valsts finanšu pārvaldības) un tiesiskuma jomās. Tehniska un finansiāla sadarbība ar Maroku turpinājās visu juridiskās nenoteiktības periodu, kamēr Tiesa pieņēma lēmumu par ES un Marokas lauksaimniecības nolīgumu.

Lai gan 2015. gada decembrī ir parakstīta Lībijas politiskā vienošanās (LPV), Lībijas iekšējā situācija joprojām ir ļoti sarežģīta un svārstīga. ES sadarbība ir pielāgota ļoti konkrētiem apstākļiem, tostarp novirzot atbalstu ar pašvaldību starpniecību. Starptautiskā sabiedrība, tostarp ES, ir apņēmusies pilnībā īstenot LPV un turpināt būt par starpnieku, lai Lībijā apvienotu visas iesaistītās puses un panāktu visaptverošu vienošanos par likumības un kārtības atjaunošanu, stiprinātu tiesiskumu, pakļautu bruņotos un drošības spēkus civilai

---

⁶ 2017. gada 7. marta dok. UE-AL 3101/17 ADD1 — *Priorités communes de Partenariat entre la République Algérienne Démocratique et Populaire (Algérie) et l'Union européenne (UE) au titre de la Politique européenne de voisinage révisée* (<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/13-eu-algeria/>).

⁷ ES atbalsta Tunisijai stiprināšana, JOIN(2016) 47 final.

kontrolei, novērstu finanšu sistēmas sabrukumu, saglabātu valsts vienotību un cīnītos pret terorismu un neatbilstīgu migrāciju.

ES stratēģijā attiecībā uz Sīriju⁸ ir izklāstīti ES stratēģiskie mērķi, neatliekamie mērķi un darbības virzieni, kas attiecas uz karadarbības pārtraukšanu Sīrijā un novērš tās tūlītējo un ilgtermiņa humanitāro ietekmi. Tajā ir definēts, kā ES var ciešāk iesaistīties, lai palīdzētu rast noturīgu politisko risinājumu Sīrijā pašreizējā ANO pieņemtajā satvarā. Tajā arī aplūkots, kā ES var turpināt palīdzēt vairāk nekā 13 miljoniem grūtībās nonākušiem cilvēkiem Sīrijā nodrošināt izturētspēju un stabilitāti valstī, kā arī atbalstīt atjaunošanu pēc vienošanās un bēgļu un valsts iekšienē pārvietoto personu brīvprātīgu, cieņpilnu un drošu atgriešanos, kad tiks sākta ticama politiskā pāreja.

Lai gan kopš 2011. gada divpusējās programmas ar Sīrijas valdību ir apturētas, ES atbalsta Sīrijas iedzīvotājus, nodrošinot cilvēku dzīvības glābšanai svarīgu humāno palīdzību un atbalstu izturētspējas palielināšanai un sadarbojoties ar pilsonisko sabiedrību un nevalstiskajām organizācijām (NVO). Lai uzlabotu pilsoniskās sabiedrības organizāciju iespējas piedalīties valsts pārejas un stabilizācijas procesos, ES atbalsts ir vērsts uz tādiem jautājumiem kā kopienu izturētspēja, sabiedrisko pakalpojumu un vietējās pārvaldības nodrošināšana, cilvēktiesības un atbildība, miera veidošana, kā arī dzimumu un minoritāšu līdztiesība. Lai risinātu iedzīvotāju vajadzības un stiprinātu vietējo iedzīvotāju izturētspēju, ES 2016. gadā ievērojami palielināja ar humāno palīdzību nesaistīto palīdzību, apvienojot pārrobežu palīdzību ar atbalstu no Sīrijas teritorijas. ES palīdzība tiek arī izmantota, lai kaimiņvalstīs būtiski atbalstītu piecus miljonus Sīrijas bēgļu un to uzņēmējkopienas, nodrošinot humāno palīdzību un atbalstu izturētspējas palielināšanai, pievēršot īpašu uzmanību izglītībai, pamatpakalpojumu pieejamībai un pasākumiem, kuru mērķis ir nodrošināt bēgļiem iztikas līdzekļus izturētspējas palielināšanai un pašpalāvēības stiprināšanai. ES kopā ar dalībvalstīm bija lielākais līdzekļu devējs Sīrijai veltītajā Londonas konferencē 2016. gada februārī, un tā izmanto virkni instrumentu, lai palīdzētu tām valstīm, kas novērš Sīrijas krīzes sociālekonomiskās un ekoloģiskās sekas. ES rīkotajā starptautiskajā konferencē “Atbalsts Sīrijas un reģiona nākotnei”, kas notika 2017. gada aprīlī Briselē, tika atkārtoti pausts pilnīgs un apņēmīgs atbalsts ANO koordinētajām Sīrijas pušu sarunām Ženēvā kā vienīgajam forumam, kur politisks risinājums būtu panākams sarunās. Minētajā konferencē tika īpaši uzsvērtā pilsoniskās sabiedrības nozīme šajā procesā. Konferences nobeigumā attiecībā uz 2017. gadu tika pieņemtas vispārējās saistības EUR 5,6 miljardu apmērā, no kuriem EUR 3,7 miljardus piešķir ES un dalībvalstis, tostarp EUR 1,2 miljardus ES piešķir gan humānai palīdzībai, gan izturētspējas atbalstam. Tas vēlreiz apstiprināja Londonā pausto apņemšanos. Eiropas Savienība arī apņēmas piešķirt Jordānijai, Libānai un Sīrijai papildu EUR 560 miljonus 2018. gadam.

Attiecībā uz Izraēlu un Palestīnu⁹ ES joprojām ir stingri apņēmusies īstenot divu valstu risinājumu, kurš ir ļoti svarīgs reģiona mieram, stabilitātei un ilgtermiņa attīstībai. ES ir

⁸ Kopīgs paziņojums “Elementi ES stratēģijai attiecībā uz Sīriju” (JOIN(2017)11 *final*, 2017. gada 14. marts) un Ārlietu padomes 2017. gada 3. aprīļa secinājumi par ES stratēģiju attiecībā uz Sīriju (<http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2017/04/03-fac-conclusions-syria/>).

⁹ Šis nosaukums nav uzskatāms par Palestīnas valsts atzīšanu, un tas neskar ES dalībvalstu individuālo nostāju šajā jautājumā.

veikusi būtisku ieguldījumu Palestīniešu pašpārvaldes veiktspējas stiprināšanā, galvenokārt svarīgu reformu īstenošanā tādās jomās kā fiskālā konsolidācija, tiesiskais regulējums un civildienesta integrācija. ES finansējums ir paredzēts arī ieguldījumiem, kas var veicināt dzīves apstākļu ilgtspējīgu uzlabošanu, jo īpaši Gazas joslā.

Austrumu kaimiņvalstīs arī ir veikti saskaņoti pasākumi, lai turpinātu veidot attiecības tādā veidā, kas labāk atspoguļo partneru īpašās iezīmes.

ES ir apņēmusies atbalstīt politisko asociāciju un ekonomikas integrāciju ar Ukrainu. Šim nolūkam asociācijas nolīguma daļas ir provizoriski piemērotas kopš 2014. gada, padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu (*Deep and Comprehensive Free Trade Area — DCFTA*) provizoriski piemērojot kopš 2016. gada 1. janvāra. Pēdējos divos gados ir sākts ievērojams darbs saistībā ar ES politisko, tehnisko un finansiālo atbalstu, lai stabilizētu un modernizētu valsti, īstenojot svarīgas Ukrainas valdības pieņemtas reformas, jo īpaši tādās jomās kā korupcijas apkarošana, tiesu sistēmas neatkarība un valsts pārvalde. Atbalsts Ukrainas politiskajai un ekonomiskajai stabilizācijai ir sniegts saskaņā ar makrofinansiālās palīdzības un īpašu pasākumu programmām.

ES joprojām ir apņēmusies atbalstīt politisko asociāciju un ekonomikas integrāciju ar Gruziju. Tā ir vēl vairāk nostiprinājusi attiecības ar šo valsti, jo 2016. gada jūlijā stājās spēkā ES un Gruzijas asociācijas nolīgums (kurš ir provizoriski piemērots kopš 2014. gada), pastāvīgi tiek pārskatīts ES un Gruzijas asociācijas nolīgums 2017.–2020. gadam¹⁰ un Gruzija 2016. gada oktobrī pievienojās Enerģētikas kopienas līgumam. ES un Gruzijas vīzu režīma liberalizācijas dialogs¹¹ izrādījās iedarbīgs instruments plašu reformu veicināšanai un radīja priekšnoteikumus, lai 2017. gada marta beigās stātos spēkā īstermiņa bezvīzu ieceļošanas režīms.

Attiecības ar Moldovas Republiku (turpmāk “Moldova”) turpinās saistībā ar ES un Moldovas asociācijas nolīgumu, kas stājās spēkā 2016. gada jūlijā (kurš ir provizoriski piemērots kopš 2014. gada). Šobrīd tiek pārskatīta asociācijas programma 2017.–2020. gadam.

Ir sāktas konsultācijas par partnerības prioritātēm ar Armēniju, Azerbaidžānu un Baltkrieviju.

Sarunas ar Armēniju par jaunu, visaptverošu un uzlabotu partnerattiecību nolīgumu tika pabeigtas 2017. gada februārī. ES sadarbība ar Armēniju ir vērsta uz ekonomikas un pārvaldības reformām, kuru mērķis ir stiprināt valsts izturētspēju un iekļaujošu ekonomikas attīstību. 2017. gada februārī tika sāktas sarunas ar Azerbaidžānu par visaptverošu nolīgumu, ar kuru paredzēts aizstāt partnerības un sadarbības nolīgumu, kas ir spēkā kopš 1999. gada. ES joprojām ir apņēmusies īstenot ciešāku sadarbību ar Azerbaidžānu, tostarp ekonomiskās attīstības, savienojamības un pilsoniskās sabiedrības atbalsta jomā.

Lai labāk atspoguļotu divpusējo attiecību stāvokli, 2016. gada sākumā tika izveidota neformāla koordinācijas grupa, kurā darbojas ES un Baltkrievijas augstākās amatpersonas. Priekšnosacījums tam, kādu politiku nākotnē ES veidos attiecībā pret Baltkrieviju, joprojām

¹⁰ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/associationagenda_2014_en.pdf

¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-17-363_en.htm

būs Baltkrievijas veiktie reālie pasākumi universālo pamatbrīvību, tiesiskuma un cilvēktiesību ievērošanas, tostarp nāvessoda piemērošanas, jomā.

Piecas no sešām austrumu partnervalstīm ir skāruši konflikti. ES ir atbalstījusi diplomātiskos centienus rast konflikta mierīgu risinājumu Austrumukrainā, pilnīgi īstenojot Minskas līgumus, un turpina pilnībā atbalstīt konfliktu mierīgu noregulēšanu separātiskajos Abhāzijas un Dienvidosetijas reģionos, kā arī Piedņestras konflikta mierīgu atrisināšanu, piešķirot Piedņestrai īpašu statusu. ES turpina atbalstīt arī mierīgu konflikta risinājumu Kalnu Karabahā, kur *status quo* nav noturīgs. Konfliktam nav militāra risinājuma, un tam pēc iespējas drīzāk ir vajadzīgs politisks noregulējums atbilstīgi starptautiskajām tiesībām. ES turpina pilnībā atbalstīt EDSO Minskas grupas līdzpriekšsēdētāju starpniecības pasākumus un priekšlikumus.

Reģionālā sadarbība

Lai risinātu savstarpēji interesējošus jautājumus, ES un sešas austrumu kaimiņvalstis ir apvienojušās Austrumu partnerībā (AP). Tās pamatā ir 2015. gadā Rīgas samitā¹² izklāstītās četras prioritātes, proti, ekonomikas attīstības un tirgus iespējas; iestāžu stiprināšana un laba pārvaldība; savienojamība, energoefektivitāte, vides un klimata pārmaiņas; kā arī mobilitāte un tieši personiski kontakti.

Pamatojoties uz šīm prioritātēm, kopš 2016. gada attiecībā uz Austrumu partnerību ir izmantota vairāk uz rezultātiem orientēta pieeja, joprojām īpašu uzmanību pievēršot valsts un sabiedrības izturēspējas stiprināšanai. Lai virzītu ES un minēto sešu valstu darbu starp samitiem, ir paredzēts jauns stratēģiskais darba plāns, kurā apvienota gan divpusējā, gan reģionālā sadarbība, īpašu uzmanību pievēršot divdesmit uzdevumiem, kas jāpaveic līdz 2020. gadam. Katrs veicamais uzdevums ir saistīts ar īstenošanas līdzekļiem, skaidriem atskaites punktiem, kas jāsasniedz līdz nākamajam Austrumu partnerības samitam, kurš notiks 2017. gada novembrī, un mērķiem, kas jāsasniedz līdz 2020. gadam. Līdztekus ir turpinājies darbs saistībā ar Melnās jūras reģiona sinerģiju¹³.

AP sadarbojas ar partnervalstu sabiedrībām un iestādēm, tostarp likumdevējiem (piedaloties *EURONEST* parlamentārajā asamblejā¹⁴), kā arī municipalitātēm un vietējām valdībām (piedaloties *CORLEAP*¹⁵). AP pilsoniskās sabiedrības forums un valstu pilsoniskās sabiedrības platformas ir veicinājuši politikas dialogu visos līmeņos, sākot no asociācijas komitejām līdz darba grupu un platformu pasākumiem, tostarp ministru sanāksmēm. Vairākas šādas ministru sanāksmes ir notikušas saistībā ar AP, tostarp veselības, tieslietu un iekšlietu, mazo un vidējo uzņēmumu (MVU), vides un klimata pārmaiņu, digitālās ekonomikas un pētniecības un inovācijas jomā.

¹² http://eeas.europa.eu/archives/docs/eastern/docs/riga-declaration-220515-final_en.pdf

¹³ Paziņojums "Melnās jūras reģiona sinerģija — jauna reģionālās sadarbības iniciatīva" (COM(2007) 160 galīgā redakcija, 2007. gada 11. aprīlis) un Eiropas Savienības un plašāka Melnās jūras reģiona valstu ārlietu ministru kopīgais paziņojums (Kijeva, 2008. gada 14. februāris).

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Austrumeiropas partnervalstu parlamentu pārstāvji.

¹⁵ ES un Austrumu partnerības valstu Reģionālo un vietējo pašvaldību konference.

Efektīva komunikācija par ES politikas nostādnēm šajā reģionā ir uzlabota, izveidojot ES jauno austrumu stratēģiskās komunikācijas (*StratComm*) darba grupu un stiprinot ES sadarbības programmas atpazīstamību. Armēnijā un Moldovā tika izstrādātas kampaņas korupcijas novēršanai un tiesiskuma stiprināšanai. Konkrētu ES palīdzības priekšrocību piešķiršanu Gruzijas iedzīvotājiem veicināja papildu komunikācijas pasākumi, piemēram, vīzu režīma liberalizācija un asociācijas nolīgumi. Ukrainā spēcīgu un saskaņotu vēstījumu par ES palīdzību Ukrainai ir palīdzējusi nodot iniciatīva “Stiprāki kopā” (*Stronger Together*).

Teritoriālā sadarbība ar dalībvalstīm un AP valstīm aiz ES ārējām robežām ir turpināta, pieņemot pārrobežu sadarbības programmas 2014.–2020. gadam¹⁶ par sauszemes robežas, jūras šķērsošanas un jūras baseina programmām. Ir gūti panākumi, stiprinot Moldovas un Ukrainas efektīvo līdzdalību ES makroreģionālās stratēģijas Donavas reģionam¹⁷ ieviešanā.

Savienībā Vidusjūrai (*Union for the Mediterranean — UfM*) ir apvienojušās ES dalībvalstis, dienvidu kaimiņvalstis un citas Vidusjūras reģiona valstis. EKP pārskatīšanā norādīts, ka reģionālās sadarbības pasākumos attiecībā uz dienvidu kaimiņvalstīm prioritāte tiks dota *UfM*. Kopš 2012. gada Jordānija ir bijusi *UfM* līdzpriekšsēdētāja, tādējādi uzsverot kopīgo atbildību par šo svarīgo forumu. Pēc Augstās pārstāves un priekšsēdētāja vietnieces (AP/PV) iniciatīvas tika rīkotas ārlietu ministru sanāksmes, no kurām pēdējā notika 2017. gada janvārī. Šajā reģionā *UfM* ir unikāls potenciāls, lai apvienotu visus attiecīgos partnerus un nodrošinātu reģionam tiešus ieguvumus, jo īpaši tādās jomās kā jaunatnes nodarbinātība, uzņēmējdarbība, vide, ūdens resursi un infrastruktūra. To apliecina *UfM* ministru sanāksmes, kurās ministri panāca vienošanos par kopīgām prioritātēm galvenajās jomās, piemēram, par zilo ekonomiku (2015. gada novembrī)¹⁸, nodarbinātību un darbaspēku (2016. gada septembrī)¹⁹ un enerģētiku (2016. gada decembrī)²⁰. Pirmajā *UfM* ministru sanāksmē par reģionālo sadarbību un plānošanu (2016. gada jūnijā) tika panākta partnervalstu ciešāka apņemšanās ievērot reģionālās sadarbības regulējumus, liekot uzsvaru uz konkrētām un reālām iniciatīvām un projektiem. 2017. gada aprīlī notika *UfM* ministru sanāksme par ūdens resursiem, kurā tika apstiprināta *UfM* ūdens resursu programmas sagatavošana reģionam²¹. Barselonā 2017. gada 23. janvārī *UfM* ārlietu ministri apstiprināja ceļvedi²² ar konkrētiem priekšlikumiem pārskatīt pašreizējās prioritātes un palielināt sinerģiju. ES ir turpinājusi strādāt pie *UfM* tirdzniecības ministru sanāksmes organizēšanas. Lai risinātu digitālās ekonomikas jautājumus reģionālā mērogā, tika izveidota digitālās ekonomikas ekspertu darba grupa.

ES pastiprināja sadarbību arī ar Arābu valstu līgu (*League of Arab States — LAS*). Saskaņā ar ES un *LAS* stratēģisko dialogu, kas sākts 2015. gada novembrī Briselē, jau esošajām darba grupām terorisma apkarošanas, masu iznīcināšanas ieroču, krīzes pārvarēšanas, agrīnās

¹⁶ http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-the-enp/cbc_2014-2020_programming_document_en.pdf

¹⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/danube/

¹⁸ https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en_0.pdf

¹⁹ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2016/09/UfM-Ministerial-Declaration-Employment-and-Labour.pdf>

²⁰ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15224-2016-INIT/en/pdf>

²¹ www.consilium.europa.eu/en/meetings/gac/2017/04/st08307_en17_pdf/

²² <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2017/01/UfM-Roadmap-23-JAN-2017.pdf>

brīdināšanas un reaģēšanas krīzes situācijās un humānās palīdzības jomā ir pievienotas divas papildu darba grupas — transnacionālās organizētās noziedzības apkarošanas un starptautiskās migrācijas jomā. Līdz šim šīs darba grupas galvenokārt ir pievērsušās politiskiem dialogiem un paraugprakses apmaiņai. LAS un ES ministru sanāksmē, kas notika 2016. gada decembrī Kairā, tika apstiprināta kopīga darba programma, kurā uzsvars likts uz pasākumiem, kas saistīti ar krīzes pārvarēšanu, pilsonisko sabiedrību, cilvēktiesībām, diplomātiju, vēlēšanu novērošanu un sieviešu plašāku līdzdalību ekonomiskajā attīstībā. LAS ikgadējā samītā, kas notika 2017. gada martā Jordānijā, piedalījās AP/PV.

ES sadarbībai ar Islāma sadarbības organizāciju (*Organisation of Islamic Cooperation — OIC*) ir dots jauns impulss, 2016. gada janvārī Ņujorkā sekmīgi līdzorganizējot augsta līmeņa pasākumu pret musulmaņiem vērstas diskriminācijas un naida novēršanai.

Kopš ikgadējā Briselē notiekošā dienviņu kaimiņvalstu pilsoniskās sabiedrības foruma sākšanas 2014. gadā tas ir bijis ar pilsonisko sabiedrību notiekošā konsultatīvā procesa galvenais komponents tajā iniciatīvā, kuras mērķis ir stiprināt mehānismus dialogam starp pilsonisko sabiedrību, ES un dienviņu kaimiņvalstu iestādēm. Šajā forumā 2016. gadā galvenokārt tika apspriesta migrācija un mobilitāte, nevienlīdzības mazināšana un pilsoniskās sabiedrības līdzdalības iespēju sarūkšana. Annas Lindes fonds, kas apvieno 5000 pilsoniskās sabiedrības organizāciju no 42 valstīm, kuras veido *UfM* tīklu, turpina būt ES galvenais sarunu partneris jautājumos par starpkultūru dialogu un savstarpējās sapratnes veicināšanu.

ES ir atbalstījusi *SESAME*²³ — unikālas, starptautiskas zinātnes diplomātijas iniciatīvas, kas ierosināta Jordānijā un izstrādāta kā iniciatīva “Zinātne mieram” — izveidi. Tas ir Tuvajos Austrumos pirmais lielākais starptautiskais pētījumu centrs. Tajā darbojas arī valstis, kas neatrodas kaimiņvalstu reģionā (Bahreina, Irāna, Pakistāna un Turcija).

Ir gūti arī ievērojami panākumi, īstenojot partnerību pētniecības un inovācijas jomā Vidusjūras reģionā (*Partnership for Research and Innovation in the Mediterranean Area — PRIMA*), kuras mērķis ir izstrādāt jaunus risinājumus attiecībā uz ilgtspējīgu ūdens resursu apsaimniekošanu un pārtikas ražošanu.

ES ir ieinteresēta piedalīties un veicināt arī citus reģionālās sadarbības veidus, jo īpaši dienviņu kaimiņvalstīs, kur reģionālā sadarbība ir ierobežota. Šajā sakarā ES piedalās vairākos dialoga “5+5”²⁴ formātos un pilnībā atbalsta ciešāku sadarbību starp Magribas valstīm.

Turklāt ES ir saistīta ar visām Āfrikas valstīm, tostarp Ziemeļāfrikas valstīm, izstrādājot ES un Āfrikas kopējo stratēģiju²⁵ un sadarbojoties ar Āfrikas Savienību. Komisija un Augstā pārstāve nesen ir pieņēmušas kopīgu paziņojumu²⁶, lai dotu stratēģiskajai partnerībai ar Āfriku jaunu impulsu.

²³ Sinhrotrona starojums zinātnes un eksperimentāliem lietojumiem Tuvajos Austrumos.

²⁴ Šajā formātā ietilpst piecas valstis no Vidusjūras ziemeļu piekrastes (Spānija, Francija, Itālija, Malta un Portugāle) un piecas valstis no dienviņu piekrastes (Alžīrija, Lībija, Maroka, Mauritānija un Tunisija).

²⁵ http://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf

²⁶ JOIN(2017) 17 *final*, 2017. gada 4. maijs.

Kopumā ES cenšas uzlabot stratēģisko komunikāciju un izstrādāt stratēģijas, kas pielāgotas auditorijai gan austrumos, gan dienvidos. Jo īpaši ar programmu “OPEN”²⁷ tiek veicināti konkrētāki komunikācijas pasākumi, EKP valstīs regulāri izmantojot sabiedriskās domas izpēti un īpaši adresētas ziņas, organizējot sociālo plašsaziņas līdzekļu kampaņas, tiešus personiskus kontaktus un profesionālo sagatavošanu plašsaziņas līdzekļu jomā. Turklāt kultūras kā publiskās diplomātijas instrumenta izmantošana palīdzēs kaimiņvalstīs padarīt ES par redzamāku un spēcīgāku pasaules līmeņa dalībnieku.

3. SASNIEGUMI GALVENO PRIORITĀŠU ĪSTENOŠANĀ

Pārskatītās EKP vispārējais mērķis ir atbalstīt Eiropas kaimiņvalstu stabilizāciju un to izturētspēju. Tas tiek īstenots, veicot speciālus pasākumus, kas atspoguļo pārskatīšanā minētās ES prioritārās interešu jomas — labu pārvaldību, demokrātiju, tiesiskumu un cilvēktiesības; ekonomisko attīstību stabilizācijai; drošību; kā arī migrāciju un mobilitāti.

ES ir vienisprātis ar partneriem, ka īpaša uzmanība jāvelta reformām, kas stiprina galvenos sabiedriskos pakalpojumus un sabiedrības un kopienu izturētspēju, pielāgojoties straujajam pārmaiņu tempam un ārējam spiedienam. Šīs reformas dod ES arī iespēju nodrošināt reālus ieguvumus iedzīvotājiem, piemēram, liberalizējot vīzu režīmu, atbalstot jaunatnei paredzēto iespēju radīšanu un tās nodarbinātību, kā arī palielinot elastīgumu, regulējot katras valsts ekonomiskās un tirdzniecības attiecības ar ES.

Laba pārvaldība, demokrātija, tiesiskums un cilvēktiesības

ES stabilitāte pamatojas uz labu pārvaldību, demokrātiju, tiesiskumu un cilvēktiesībām, un reformu veicināšana šajās jomās ir galvenais faktors EKP stabilizācijas mērķa sasniegšanā. ES atbalsta centienus veicināt tiesiskumu un demokrātiskās vērtības, tostarp tieslietu nozares reformu un tiesu sistēmas neatkarību, korupcijas apkarošanu, cilvēktiesību aizsardzību, pamatbrīvības un pilsoniskās sabiedrības dialogu. Tas jo īpaši ir uzsvērts diskusijās par partnerības prioritātēm un pārskatītajām asociācijas programmām. Ar politiskā dialoga palīdzību ES turpina sadarboties ar partneriem, veicinot cilvēktiesību starptautisko saistību ievērošanu.

Vairākās EKP valstīs tika organizētas vēlēšanas. Lielākā daļa tika rīkotas saskaņā ar attiecīgajiem starptautiskajiem standartiem par demokrātiskām un pārredzamām vēlēšanām. Ēģiptē pārejas plānā paredzētie institucionālie pasākumi tika pabeigti 2015. gada beigās, kad tika organizētas likumdevēja vēlēšanas. ES vēlēšanu novērošanas misija²⁸ novērtēja parlamenta vēlēšanas Jordānijā kā “pārredzamas un labi pārvaldītas”. ES ir konsekventi atbalstījusi Jordānijas vēlēšanu sistēmas attīstību un 2017. gada februārī pieņēma jaunu

²⁷ Programma “OPEN Neighbourhood” ir sākta 2015. gada novembrī.

²⁸ https://eeas.europa.eu/election-observation-missions/eom-jordan-2016_en/16317/European%20Union%20Election%20Observation%20Mission%20to%20Jordan%20presents%20its%20final%20report%20including%20recommendations%20for%20further%20improvement%20of%20elections

EUR 15 miljonu programmu²⁹, lai turpinātu stiprināt demokrātisku pārvaldību. ES vēlēšanu ekspertu misija sekoja līdz parlamenta vēlēšanām, kas notika Marokā 2016. gada oktobrī un kas tika novērtētas kā solis virzienā uz reformu programmas konsolidāciju, kuru Maroka ir veikusi kopš 2011. gada³⁰. EDSO/ODIHIR (Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas / Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja) vēlēšanu novērošanas misija pozitīvi novērtēja parlamenta vēlēšanas Gruzijā, norādot, ka tās bija “konkurētspējīgas un labi pārvaldītas, un kopumā tajās ir ievērotas pamatbrīvības”³¹. Starptautiskā vēlēšanu novērošanas misija, kas 2016. gada septembrī vēroja parlamenta vēlēšanas Baltkrievijā, norādīja uz Baltkrievijas vēlmi iesaistīties vēlēšanu reformā un tās pirmajiem veiktajiem pasākumiem, lai risinātu vairākas ietilpušas problēmas, lai gan vairāki svarīgi EDSO/ODIHIR un Venēcijas komisijas ieteikumi joprojām nav ievēroti. Tas liecina, ka ir jāveic vēlēšanu sistēmas visaptveroša reforma, kas būtu daļa no plašāka demokratizācijas procesa.

Daudzās kaimiņvalstīs pastāv tiesiskuma trūkums, korupcija un vāja un bezatbildīga administratīvā spēja, kas kavē ekonomisko un politisko attīstību gan austrumos, gan dienvidos.

Komisija ciešā sadarbībā ar ESAO/SIGMA (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas iniciatīva, kas paredzēta pārvaldības un vadības uzlabošanas atbalstam) 2016. gadā izstrādāja valsts pārvaldes principus (VPP), kuri jāizmanto kā pamatprincipi tām EKP valstīm, kas ir apņēmušās reformēt savas pārvaldes atbilstīgi starptautiski atzītiem labas pārvaldības principiem un praksei.

Ar ES atbalstu Tunisija, Gruzija un Ukraina līdztekus VPP veica svarīgas reformas tiesu sistēmas, tiesiskuma un korupcijas apkarošanas jomā. Attīstības piecu gadu plānā (2016.–2020. gadam) Tunisija izklāstīja plānus par turpmākiem uzlabojumiem pārvaldībā (jo īpaši saistībā ar valsts pārvaldes reformu un cīņu pret korupciju). Gruzija aktīvāk strādāja pie sīkās korupcijas novēršanas, izstrādājot tieslietu nozares reformu kopumu. Ukrainā ar Ukrainas atbalsta grupas un ES padomdevēja misijas civilās drošības sektora reformai Ukrainā palīdzību tika sāktas vērienīgas programmas decentralizācijas, VPP, korupcijas apkarošanas un tiesiskuma veicināšanai. Moldovā 2016. gadā tika pieņemti vairāki likumi, ar kuriem reformē tiesu sistēmu un kuri attiecas uz VPP un korupcijas apkarošanu, un to īstenošana vēl turpinās. Armēnijā 2017. gadā tika ratificēta jaunā valdības VPP programma, savukārt Azerbaidžānā, lai veicinātu valsts pārvaldes principu īstenošanu, tika ieviesti stingrāki pasākumi. Alžīrija, Maroka un Tunisija iesaistās valsts finanšu pārvaldības modernizācijā. Libānā, ievēlot prezidentu un izveidojot valdību, tika pārvarēts ilgs politiskā strupceļa periods, taču ir saglabājušās pārredzamības un valsts iestāžu efektivitātes nepilnības, jo īpaši attiecībā uz korupciju. 2016. gada maijā tika sekmīgi organizētas pašvaldību vēlēšanas, bet parlamenta vēlēšanas vēl nav notikušas. Ar Izraēlu ES ir turpinājusi intensīvi sadarboties vairākās jomās. Tomēr viss attiecību potenciāls ir atkarīgs no panākumiem Tuvo Austrumu miera procesā. Lai veicinātu svarīgas reformas, jo īpaši pārvaldības, fiskālās konsolidācijas un

²⁹ https://eeas.europa.eu/delegations/jordan/20411/european-union-supports-jordan-political-and-environmental-reforms-eu115-million_en

³⁰ https://www.ecoi.net/file_upload/1226_1481615902_morocco-elections.pdf

³¹ <http://www.osce.org/odihr/elections/georgia/273226>

tiesiskā regulējuma jomā, ES ir veikusi būtisku ieguldījumu Palestīniešu pašpārvaldes atbalstīšanā. Ilgstošā okupācija un plaisa starp Rietumkrastu un Gazas joslu joprojām ir šķērslis Palestīnas valsts veidošanai.

Pēdējos divos gados Lībijā, Sīrijā un Austrumukrainā notiekošo bruņoto konfliktu, Krievijas īstenotās Krimas un Sevastopoles nelikumīgās aneksijas un teroristu uzbrukumu dēļ ir vērojama būtiska cilvēktiesību ievērošanas pasliktināšanās. Dažās valstīs antidemokrātiskas tendences ir veicinājušas pamatbrīvību ierobežošanu, cilvēktiesību aizstāvju vajāšanu un demokrātisku iestāžu vājināšanu. ES turpina cieši uzraudzīt šīs tendences, pievēršot tām īpašu uzmanību gan divpusējos politiskajos dialogos, gan daudzpusējos forumos, un uzturēt regulārus kontaktus ar cilvēktiesību organizācijām un cilvēktiesību aizstāvjiem. Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instruments (*European Instrument for Democracy and Human Rights — EIDHR*) joprojām ir svarīgs instruments, lai — arī visgrūtākajos apstākļos — nodrošinātu nepārtrauktu atbalstu atsevišķiem cilvēktiesību aizstāvjiem, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO), kas darbojas cilvēktiesību un demokratizācijas jomā. Lai sniegtu palīdzību aizstāvības organizācijām un privātpersonām valstīs, kurās cilvēktiesību veicināšana ir sarežģījusies, tika atjaunots arī ES finansiālais atbalsts Eiropas Demokrātijas fondam (EDF).

ES 2016. gadā sāka īstenot uz tiesībām balstītu pieeju (kas ietver visas cilvēktiesības) kā vienu no EKI finansiālās palīdzības pamatprincipiem un kā iespēju efektīvāk integrēt cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzību.

Sadarbība ar PSO ir būtiska ES attiecību daļa ar visām EKP valstīm. Lai veicinātu dinamisku un spēcīgu pilsonisko kultūru, ES ir turpinājusi apstrīdēt sarūkošās iespējas īstenot pilsoniskās sabiedrības darbības visās kaimiņvalstīs un aizstāvēt tiesības uz vārda un biedrošanās brīvību. ES gūst panākumus savas politikas īstenošanā attiecībā uz mazāku un jaunāku organizāciju — tostarp to, kas atrodas ārpus galvaspilsētām — iesaistīšanu un ievieš ceļvežus attiecību veidošanai ar pilsonisko sabiedrību³². Pilsoniskās sabiedrības stipendiju iniciatīvas tagad tiek īstenotas, izmantojot pilntiesīgas programmas, kas darbojas gan dienvidos, gan austrumos, īpašu uzmanību pievēršot jaunatnes organizācijām un politikas grupām. Tunisijā, gatavojoties iestāžu sanāksmēm un sarunām par *DCFTA*, ar aktīvu pilsonisko sabiedrību regulāri tiek apspriesta mobilitātes partnerība un citi jautājumi. Gruzijā, Jordānijā, Libānā un Marokā ES ir piesaistījusi vēl plašāku politisko, sociālo, kultūras un cilvēktiesību dalībnieku loku. Ēģiptē, ņemot vērā neatkarīgu pilsoniskās sabiedrības organizāciju nozīmi ilgtspējīgas stabilitātes un drošības veicināšanā, atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai ir ES divpusējās palīdzības centrālais jautājums. ES ir ļoti cieša un laba sadarbība ar plaši attīstīto pilsonisko sabiedrību Ukrainā. Ir noteikti īpaši mērķi attiecībā uz pilsoniskās sabiedrības organizāciju spēju palielināšanu, lai sāktu politisku dialogu ar valstu valdībām un ES, uzlabojot strukturētā dialoga kvalitāti ar Austrumu partnerības pilsoniskās sabiedrības forumu un tā platformām, kas darbojas valstu līmenī.

---

³² <https://europa.eu/capacity4dev/public-governance-civilsociety/minisite/eu-country-roadmaps-engagement-civil-society-introduction>

Pamatojoties uz programmu “Jaunās arābu balsis” (*Young Arab Voices*), 2017. gadā ir sāka iniciatīva “Jaunās Vidusjūras reģiona balsis” (*Young Mediterranean Voices*), kas ir paplašināta, lai iekļautu ES valstis un dienvidu kaimiņvalstis. Annas Lindes fonda aizgādībā šis tīkls apvieno jaunos pedagogus, žurnālistus, sociālos uzņēmējus, kā arī miera un demokrātijas aktīvistus. Šīs programmas mērķis ir attīstīt jauno līderu diskutēšanas un aizstāvības prasmes, lai sagatavotu viņus aktīvai līdzdalībai politikas veidošanas iniciatīvās un politiskajā dzīvē.

Pievēršot īpašu uzmanību dzimumu līdztiesībai un nacionālo minoritāšu integrācijai, reģionālā sadarbība tiesiskuma un labas pārvaldības jomā zināmā mērā ir nostiprinājusi dienvidu kaimiņvalstu pilsoniskās sabiedrības.

ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāna 2016.–2020. gadam³³ ieviešana ir radījusi vajadzību veikt dzimumu līdztiesības analīzi saistībā ar visiem projekta priekšlikumiem un iekļaut dzimumu līdztiesību visās partnerības prioritātēs, asociācijas programmās un valstu ziņojumos. Dzimumu līdztiesība ir iekļauta dokumentā “AP 20 veicamie uzdevumi 2020. gadam” (*EaP 20 deliverables for 2020*).

Uz stimuliem balstītā EKI mehānismā³⁴ (pamatprogrammā) īpaši tiek novērtēta apņemšanās īstenot politisku reformu. Piešķirumus 2016. gadam veica, pamatojoties uz to sasniegumu novērtējumu, ko guvušas 14 valstis³⁵ padziļinātas un ilgtspējīgas demokrātijas veidošanā. Par 2016. gada rezultātiem Gruzijai, Tunisijai un Ukrainai tika piešķirti papildu līdzekļi, kas tika izmantoti, lai palielinātu atbalstu prioritārām darbībām, tostarp valsts pārvaldes reformai, pretkorupcijas pasākumiem, tiesiskuma un pilsoniskās sabiedrības atbalstam.

Ekonomiskā attīstība stabilizācijai

Ilgtspējīga ekonomiskā attīstība ir galvenais faktors, kas stabilizē un stiprina kaimiņvalstu spēju risināt atsevišķas problēmas, kuras ir arī ES problēmas — sākot no migrācijas plūsmām līdz radikalizācijai, sociālajai nestabilitātei un steidzamajai vajadzībai nodrošināt pozitīvas perspektīvas iedzīvotājiem, kuru skaits arvien pieaug un vairums no kuriem ir jaunieši. Šajā jomā īstenotās sadarbības mērķis ir veicināt uzņēmējdarbību un radīt pievilcīgu saimnieciskās darbības vidi, jo īpaši MVU, ar izglītības un profesionālās sagatavošanas palīdzību attīstīt cilvēkkapitālu, nodrošināt pārredzamus tirgus apstākļus, atbalstīt digitālās ekonomikas un atbilstošas infrastruktūras attīstību, proti, darīt visu, kas ir būtisks izaugsmei un darbvietu radīšanai.

Attiecībā uz iekšzemes saimnieciskās darbības vidi 2016. gada oktobrī ES kopā ar ESAO sāka kopīgu programmu par ieguldījumu veicināšanu Vidusjūras reģionā³⁶, ar kuru veicina politikas dialogu un iniciatīvas, kas atbalsta partnervalstu valdību centienus uzlabot ieguldījumu un saimnieciskās darbības vidi. Šī programma var palīdzēt cilvēkiem, nodrošinot

³³ <https://europa.eu/capacity4dev/public-gender/minisite/eu-gender-action-plan-2016-2020>

³⁴ 4. panta 1. punkts Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 11. marta Regulā (ES) Nr. 232/2014, ar ko izveido Eiropas kaimiņattiecību instrumentu.

³⁵ Sīrija netika iekļauta 2016. gada novērtējumā, bet Izraēla nepiedalās pamatprogrammā.

³⁶ <https://www.oecd.org/investment/Promoting-Investment-in-the-Mediterranean-EN.pdf>

uzņēmumiem un patērētājiem tirdzniecības radītu ekonomikas izaugsmi, plašāku preču izvēli un augstākas kvalitātes pakalpojumus par zemāku cenu, tādējādi izraisot ne tikai importa pieaugumu, bet arī vietējā tirgus attīstību un eksporta iespēju uzlabošanos. Labāku saimnieciskās darbības vidi veicinās arī komercietisību un strīdu alternatīvas izšķiršanas uzlabošana, sociālā dialoga padziļināšana un valsts pārvaldes pakalpojumu sniegšanas spēju uzlabošana.

DCFTA izveide un ieviešana Gruzijā, Moldovā un Ukrainā paver jaunas tirdzniecības un ieguldījumu iespējas un nodrošina stabilākus darbības pamatprincipus ES un reģiona uzņēmumiem. Visām trim *DCFTA* partnervalstīm ES joprojām ir galvenā tirdzniecība partnere. Pēdējos gados ES daļa triju *DCFTA* partnervalstu kopējā tirdzniecībā ir pieaugusi un 2016. gadā sasniedza 55 % attiecībā uz Moldovu, 41 % attiecībā uz Ukrainu un 30 % attiecībā uz Gruziju. ES ir arī galvenais Azerbaidžānas un Armēnijas tirdzniecības partneris, ES daļai attiecīgi sasniedzot 47 % un 26 % no kopējās tirdzniecības. Attiecībā uz Baltkrieviju ES ir otrs svarīgākais tirdzniecības partneris, kura daļa ir 25 %³⁷.

ES 2016. gada aprīlī piešķir papildu beznodokļu kvotu olīveļļai, kas importēta no Tunisijas 2016. un 2017. gadā³⁸. Šis autonomais tirdzniecības pasākums bija tūlītēja Savienības reakcija uz 2015. gadā Tunisijā notikušajiem teroristu uzbrukumiem, lai atbalstītu Tunisijas ekonomiku un samazinātu migrācijas spiedienu un sociālo spriedzi. ES un Tunisijas sarunas par *DCFTA* vēl turpinās. ES atbalsts lauksaimniecības nozares uzlabošanai tika sniegts arī Gruzijai, Moldovai un Armēnijai. Komisija 2016. gada septembrī pieņēma priekšlikumu regulai par pagaidu autonomo tirdzniecības pasākumu ieviešanu attiecībā uz Ukrainu³⁹.

ES pieeja katram no EKP partneriem atspoguļo katras valsts apņemšanos īstenot atjaunoto partnerību ar ES.

ES 2016. gada jūlijā vienojās, ka daudzu preču eksportam no Jordānijas 10 gadus — veicot vidusposma novērtēšanu — tiks piemēroti vienkāršoti izcelsmes noteikumi⁴⁰, nodrošinot darba iespējas gan jordāniešiem, gan Sīrijas bēgļiem.

Vairākas iniciatīvas par ekonomikas modernizāciju un uzņēmējdarbības stratēģijām ir paredzētas, lai sekmētu MVU darbību, dienviņu kaimiņvalstīs izmantojot ES iniciatīvu par finansiālo integrāciju, bet austrumu kaimiņvalstīs — iniciatīvu “ES saimnieciskajai darbībai” (*EU4Business*). Lai uzlabotu saiknes starp ES un uzņēmējdarbības atbalsta iestādēm austrumu un dienviņu kaimiņvalstīs un atbalstītu sociālo uzņēmējdarbību kā inovatīvu faktoru darbvietu radīšanai, jo īpaši jauniešu vidū, tika sākti jauni reģionāli pasākumi. Gan austrumu, gan dienviņu kaimiņvalstīs ES ir nodrošinājusi būtiskas iespējas daudziem MVU un uzņēmumiem ar vidēji lielu kapitālu. Šī palīdzība tiek sniegta ar starptautisko finanšu iestāžu (SFI) un dalībvalstu attīstības iestāžu starpniecību, pamatojoties uz kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānismu (*Neighbourhood Investment Facility — NIF*). ES sadarbībā ar finanšu iestādēm ir pieņēmusi būtiskas programmas, lai Gruzijā, Ukrainā, Moldovā, Tunisijā un

³⁷ 2016. gada *ComTrade* dati.

³⁸ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/LV/1-2015-460-LV-F1-1.PDF>

³⁹ COM(2016) 631 *final*, 2016. gada 29. septembris.

⁴⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016D1436&from=LV>

Marokā palīdzētu MVU atrisināt tehniskās sagatavotības, konkurētspējas un vērtību ķēdes integrācijas problēmas saistībā ar ciešāku tirdzniecības sadarbību, tostarp galvenajās lauksaimniecības un ražošanas nozarēs. Marokā šie finanšu instrumenti papildina vidi saudzējošas ilgtspējīgas izaugsmes un konkurētspējas programmu, kas īpaši paredzēta MVU un saimnieciskās darbības vides uzlabošanai. Attiecībā uz Ēģipti 2016. gadā ES pieņēma jaunu programmu, kas pamatojas uz ES mehānismu iekļaujošai izaugsmei un darbvietu radīšanai⁴¹, kuru īsteno ar NIF starpniecību. Lībijā jauniešu nodarbinātības iespējas palielina tiešsaistes mācību nodrošinātāji sadarbībā ar valsts MVU centru.

AP valstu vidū īpašs uzsvars likts uz tādiem sadarbības virzieniem kā jaunatnes nodarbinātība un nodarbināmība. Nesen pieņemtajā programmā “ES jaunatnei” (*EU4Youth*) tiek risināti jautājumi par austrumu kaimiņvalstu jauniešu nodarbināmību, nelabvēlīgā situācijā esošiem jauniešiem un jauniešu aktīvu līdzdalību sabiedriskajā dzīvē un ekonomikā, attīstot darba tirgum vajadzīgas prasmes un palīdzot viņiem kļūt par vadītājiem un uzņēmējiem. Azerbaidžānā ES palīdz modernizēt valsts profesionālās izglītības un mācību (PIM) sistēmu un uzlabot tās saiknes ar darba tirgus vajadzībām. Gruzijā, Moldovā un Armēnijā ES turpina atbalstīt lauku attīstību un ilgtspējīgu lauksaimniecību, īstenojot Eiropas kaimiņattiecību politikas lauksaimniecības un lauku attīstības programmas (*European Neighbourhood Programme for Agriculture and Rural Development — ENPARD*) trešo posmu. Lai attīstītu digitālo ekonomiku⁴², 2016. gadā AP valstis ir vienojušās digitālajā sadarbībā galveno uzmanību pievērst sešām prioritārām tēmām — (tele)sakaru tiesiskajam regulējumam, uzticamībai un kiberdrošībai, digitālajām prasmēm, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju inovācijai un jaunuzņēmumiem, e-tirdzniecībai, tostarp e-komercijai, e-muitai un e-loģistikai, kā arī e-veselībai. Katrai no šīm tēmām ir izveidoti reģionāli AP tīkli un ir izstrādāti rīcības plāni 2017.–2020. gadam.

AP partnervalstīs ir turpināts darbs pie reģionālās attīstības politikas īstenošanas. Piemēram, 2016. gadā Moldova pieņēma jaunu valsts daudzgadu stratēģiju reģionālajai attīstībai 2016.–2020. gadā⁴³, savukārt Armēnija pieņēma šādu stratēģiju 2016.–2025. gadam⁴⁴. Dienvidu kaimiņvalstīs, konkrētāk, Tunisijā, pārejas galvenie elementi ir decentralizācija un reģionalizācija. Šajā valstī 2016. gadā tika īstenoti svarīgi pasākumi, tostarp izveidota Pašvaldību lietu un vides ministrija⁴⁵ un pieņemts jauns teritoriālās attīstības plāns 2016. gadam⁴⁶.

Ņemot vērā jaunatnes lielo īpatsvaru dienvidu kaimiņvalstu iedzīvotāju kopējā skaitā, prioritāte ir izglītības nozare. PIM programmas tiek atbalstītas Jordānijā, Marokā, Alžīrijā, Ēģiptē un Tunisijā. ES un Tunisija 2016. gada decembrī sāka īstenot partnerību jaunatnes jomā, īpašu uzmanību pievēršot izglītībai, profesionālajai sagatavotībai, nodarbinātībai un mobilitātei. Palestīnā pamatzglītības un vidējās izglītības sektori tiek nodrošināti ar

⁴¹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/c_2016_6633_egypt_aap_2016_part_2_aap_2017_part_1_annex_1.pdf

⁴² <https://europa.eu/capacity4dev/file/30742/download?token=r01Vw6AD>

⁴³ http://particip.gov.md/public/files/Moldova_2020_ENG1.pdf

⁴⁴ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/armenia_development_strategy_for_2014-2025.pdf

⁴⁵ *Ministre des affaires locales et de l'environnement.*

⁴⁶ <http://www.tunisia2020.com/plan-2016-2020/>

Palestīniešu un Eiropas sociālekonomiskās palīdzības pārvaldības mehānisma (*PEGASE*)⁴⁷ starpniecību, kā arī ES veicot ieguldījumu *UNRWA*⁴⁸.

Izglītība un jaunatnes sadarbība tiek atbalstīta, īstenojot programmu “*Erasmus+*”. Īstenojot tikai 2016. gada projektus, 4900 studentu un akadēmisko darbinieku no Vidusjūras dienvidu reģiona valstīm un 4100 studentu un akadēmisko darbinieku no Austrumu partnerības valstīm saņems atbalstu, lai varētu studēt, mācīt vai piedalīties mācībās Eiropā (savukārt 2400 un 1900 eiropiešu dosies uz attiecīgajām kaimiņvalstīm). Augstākās izglītības sistēmu un universitāšu modernizāciju kaimiņvalstīs turpina atbalstīt 57 jauni spēju veidošanas projekti.

Aptuveni 8900 jauniešu un jaunatnes darbinieku no kaimiņvalstīm 2016. gadā ir piedalījušies neformālās izglītības projektos, piemēram, apmaiņas, mācību un brīvprātīgā darba projektos (6700 — no Austrumu partnerības un 2200 — no Vidusjūras dienvidu reģiona valstīm).

Saskaņā ar programmu “ES jaunatnei” programmā “*Erasmus+*” ir ieviests jauns Austrumu partnerības jaunatnes logs jaunatnes organizāciju spēju veidošanai tādās jomās kā iesaistīšana sabiedriskajā dzīvē un uzņēmējdarbība. Arī Tunisijā ir sākuši īstenot jaunatnes logu.

Pētniecība un inovācija 2016. gadā tika veicināta, sākot programmu “ES inovācijai” (*EU4Innovation*), lai nodrošinātu vienotu un pārredzamu regulējumu visiem ES pasākumiem, kas palīdz stiprināt Austrumu partnerības valstu inovācijas spējas. Ukrainā un Gruzijā ar bankām tika parakstīti divi nolīgumi — katrs EUR 50 miljonu vērtībā — atbilstīgi Eiropas Investīciju bankas programmai “*InnovFin*”, ar ko sniedz aizdevumu garantijas inovatīviem uzņēmumiem.

Dalība ne tikai programmā “*Erasmus+*”, bet arī programmās “Radošā Eiropa” (Gruzija, Moldova, Ukraina un Tunisija), *COSME*⁴⁹ un “Apvārsnis 2020”, tostarp Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktajās darbībās, paver jaunas sadarbības iespējas pārvaldēm, uzņēmumiem, universitātēm, kultūras un audiovizuālo pakalpojumu sniedzējiem, profesionāļiem, jaunatnei, studentiem un pētniekiem. Iniciatīva “AP savienojums” (*EaPConnect*) ļauj pētniekiem un studentiem Austrumu partnerībā virtuāli sadarboties ar saviem kolēģiem vairāk nekā 10 000 pētniecības un izglītības iestāžu Eiropā. AP Kultūras un kreativitātes programma sniedz būtisku atbalstu spēju veidošanai, lai attīstītu un profesionalizētu AP valstu kultūras nozari. Tunisija, Gruzija un Armēnija programmā “Apvārsnis 2020” iesaistījās 2016. gadā (pievienojoties Moldovai, Ukrainai un Izraēlai). Armēnija pievienojās programmai “*COSME*” 2016. gada janvārī, savukārt Ukraina ratificēja *COSME* nolīgumu 2017. gada februārī. Turklāt Ukrainas iesaistījās *Euratom* pētniecības un mācību programmā.

Spēju veidošanas pasākumiem lietpratīgas specializācijas jomā, kurus Eiropas Komisija kopā ar Tunisiju, Moldovu un Ukrainu sāka 2016. gadā, ir liels potenciāls EKP partnervalstīs veicināt uz inovāciju balstītu ekonomikas attīstību un turpināt to darīt 2017. gadā.

⁴⁷ *Mécanisme Palestino-Européen de Gestion de l'Aide Socio-Economique*:
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-94_en.htm

⁴⁸ *Apvienoto Nāciju Organizācijas Palīdzības un darba aģentūra* Palestīnas bēgļiem Tuvajos Austrumos.

⁴⁹ Eiropas programma mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

Enerģētiskā drošība ir svarīga kaimiņvalstu politiskajai un sociālajai stabilitātei, tādēļ ES jo īpaši aktīvi veicina atjaunojamo energoresursu izmantošanu un energoefektivitāti. Vairākās izmēģinājumu valstīs (Tunisijā, Gruzijā un Ukrainā), kurās finansiālā palīdzība tiks īstenota kopā ar regulējuma reformu, ES uzlabo koordināciju ar SFI, veicot speciālus pasākumus, tostarp energoefektivitātes jomā. ES turpināja attīstīt stratēģisko partnerību enerģētikas jomā ar Alžīriju. Šajā sakarā 2016. gadā Alžīrā notika sekmīgs ES un Alžīrijas uzņēmējdarbības forums enerģētikas jomā un tika sākts jauns sadarbības projekts, lai atbalstītu atjaunojamo energoresursu enerģiju un energoefektivitāti⁵⁰. Ēģiptē ES veica ieguldījumu pasaules lielākā vējparka finansēšanā, bet Marokā — pasaules lielākās saules elektrostacijas finansēšanā. Jordānijā ES finansēja divas izmēģinājuma iekārtas, proti, vienu iekārtu vēja enerģijas ražošanai, bet otru — saules enerģijas koncentrēšanai.

Savienojamība un energoefektivitāte ir viena no četrām Rīgas samita prioritātēm, kurai piešķirti 38 % reģionālo fondu. ES ar Ukrainu 2016. gada novembrī parakstīja saprašanās memorandu par stratēģisko partnerību enerģētikas jomā, kura mērķis ir paplašināt sadarbību visās prioritērajās jomās, uz ko attiecas Enerģētikas savienība, un tuvināt Ukrainas enerģijas tirgu Eiropas enerģijas tirgum. Panākumi ir gūti arī energotīklu starpsavienojumu stiprināšanā starp Moldovu un Rumāniju, parakstot aizdevuma līgumus Ungenu-Kišiņevas gāzes starpsavienojuma būvēšanai, kā arī pabeidzot energotīklu starpsavienojumu priekšizpēti. Gruzijā un Azerbaidžānā notiek darbi pie Dienvidkaukāza gāzes cauruļvada paplašināšanas, kas ir pirmais posms Dienvidu gāzes koridora izbūvei uz ES.

Jaunajā, 2016. gada jūnijā sāktajā programmā “ES enerģētikai” (*EU4Energy*) galvenā uzmanība pievērsta enerģētiskajai drošībai, ilgtspējīgai enerģētikai un tirgus attīstībai, panākot vienošanos starp austrumu kaimiņvalstīm un Vidusāziju. Austrumeiropas energoefektivitātes un vides partnerības fonds (*Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership fund — E5P*) ir attiecināts uz plašāku teritoriju, proti, tas darbojas ne tikai Ukrainā un Moldovā, bet arī Armēnijā, Gruzijā un — pavisam nesen — Baltkrievijā.

UfM enerģētikas ministri 2016. gada decembrī pieņēma enerģētikas deklarāciju⁵¹, ar ko veicina atjaunojamo energoresursu enerģijas integrāciju, atbalsta energoefektivitātes risinājumu izmantošanu un pilnveidošanu, stiprina enerģētisko drošību, veicina starpsavienojumus, ieguldījumus un spēju veidošanu, izmantojot trīs tematiskās platformas, kas attiecas uz prioritārām gāzes politikas jomām, elektroenerģijas tirgu integrāciju, kā arī atjaunojamo energoresursu enerģijas un energoefektivitātes veicināšanu.

Šī sadarbība enerģētikas jomā ir cieši saistīta ar darbu pie klimata pārmaiņu jautājumiem. Vides pasākumu pamatā joprojām ir politisks dialogs, un tie tiek atbalstīti ar pašlaik notiekošiem divpusējiem projektiem (galvenokārt izmantojot mērķsadarbību, tehnisko palīdzību, Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas instrumentu (*Technical Assistance and Information Exchange — TAIEX*) un *NIF*) un reģionālām programmām. Vairums EKP valstu ir parakstījušas Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām, bet daudzas to ir ratificējušas 2016. gadā un 2017. gada sākumā. Lai gan šajā jomā ir īstenotas atsevišķas iniciatīvas,

⁵⁰ http://portail.cder.dz/IMG/article_PDF/article_a5786.pdf

⁵¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15224-2016-INIT/en/pdf>

reformas joprojām ir sadrumstalotas un augsta līmeņa politiskā griba, lai nodrošinātu izturētspēju attiecībā uz klimata pārmaiņu ietekmi, joprojām ir vāja. ES un Maroka cieši sadarbojās saistībā ar gatavošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences divdesmit otrajai sesijai, kas notika 2016. gada novembrī Marrākešā.

Attiecībā uz transportu un savienojamību 2016. gada jūnijā tika panākta augsta līmeņa vienošanās starp ES un AP partnervalstu ministriem par indikatīvajām kartēm, lai paplašinātu Eiropas transporta pamattīklu uz austrumu partnervalstīm, un šobrīd tiek īstenotas procedūras. Tās mērķis ir nodrošināt vajadzīgo koordināciju, standartizāciju un prioritāšu noteikšanu lielākajiem ieguldījumiem šajā transporta pamattīklā, tostarp nelieliem projektiem, kas paredzēti vājo vietu novēršanai. Ceļu satiksmes drošība EKP reģionā ir vēl viena svarīga sadarbības joma. Deklarācijā, kas izdota 2016. gada jūnijā⁵², ES un Vidusjūras reģiona partnervalstu ministri atzinīgi novērtēja tehnisko darbu, kas veikts saistībā ar indikatīvajām kartēm, lai paplašinātu Eiropas transporta tīklu uz Vidusjūras reģionu.

Austrumu kaimiņvalstīs tiek turpināti Eiropas Jūras drošības aģentūras īstenotie tehniskās palīdzības projekti kuģošanas drošības jomā. Palīdzību civilās aviācijas, drošības un aizsardzības jomā sniedz Eiropas Aviācijas drošības aģentūra. Šajos projektos piedalās arī Turcija, Irāna un vairākas Vidusāzijas valstis. Ar Moldovu un Gruziju ES ir noslēgusi gaisa transporta nolīgumus. Dienvidu kaimiņvalstīs tiek īstenoti reģionāli tehniskās palīdzības projekti kuģošanas drošības, aviācijas drošības, autotransporta, dzelzceļa transporta, pilsētas transporta un loģistikas jomā. Ilgtspējīgu sociālekonomisko attīstību un savienojamību veicina visaptveroši gaisa transporta nolīgumi, kas noslēgti starp ES un Maroku, Izraēlu, Jordāniju (ar Tunisiju šāds nolīgums vēl tiek apspriests).

ES strādā ar EKP partnervalstīm, lai atbalstītu ar veselību saistītas reformas, stiprinātu veselības aizsardzības sistēmas un nodrošinātu vispārējo veselības apdrošināšanu, kas palīdzēs stiprināt sabiedrības saliedētību un veicinās ekonomisko izaugsmi.

Drošība

Austrumu un dienvidu reģioni cieš gan no aktīviem un iesaldētiem konfliktiem, kas radījuši būtiskus zaudējumus, lielu skaitu iekšzemē pārvietotu personu un bēgļu plūsmas, gan no ekonomiskās un politiskās neskaidrības ar tālejošām sekām. Gan ES, gan tās kaimiņvalstis ietekmē terorisms, vardarbīgs ekstrēmisms un dažādi organizētās noziedzības veidi. Šo iemeslu dēļ drošības uzlabošana ir kopīgs mērķis, kas attiecas uz visām EKP valstīm.

Saistībā ar krīzes pārvarēšanu un risināšanu Ukrainā, Gruzijā, Moldovā, Palestīnā un Lībijā ir īstenotas vairākas kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) civilās misijas un robežu palīdzības misijas, kuras finansiāli atbalsta ES dalībvalstis vai KDAP trasta fondi. Ukrainā ES nodrošina gan aptuveni divas trešdaļas budžeta, gan novērotājus īpašajai novērošanas misijai Ukrainā (kas ietver atsevišķus ES dalībvalstu nodrošinātus ieguldījumus). ES padomdevēja misija civilās drošības sektora reformai Ukrainā (*EUAM Ukraine*) sniedz

⁵² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10226-2016-INIT/en/pdf>

stratēģiskas konsultācijas Ukrainai par efektīvu, ilgtspējīgu un atbildīgu drošības dienestu izveidi, lai palīdzētu stiprināt valsts izturētspēju un tiesiskumu. Eiropas Savienības Policijas misija palestīniešu teritorijās (*EUPOL COPPS*) palielināja un padarīja redzamāku ES iesaistīšanos Palestīniešu pašpārvaldes drošības spēku atbalstā, turklāt atvieglojot dialogu un veicinot uzticību drošības jautājumiem starp Palestīniešu pašpārvaldi un Izraēlas drošības iestādēm. Kopš EKP pārskatīšanas pieņemšanas vairāk nekā 2000 darbinieku no austrumu un dienvidu partnervalstīm ieguva vispārējo un specializēto izglītību, ko nodrošināja Eiropas Drošības un aizsardzības koledža, KDAP, drošības sektora reformas, miera veidošanas un civiliedzīvotāju aizsardzības jomā. Ukraina, Gruzija un Moldova piedalās ES KDAP misijās/operācijās, saņemot finansiālu atbalstu no ES dalībvalstīm. Kopīgajā 2016. gada deklarācijā⁵³ ES un NATO ir apņēmušās uzlabot sadarbību un koordināciju, veicot vairākus konkrētus pasākumus, kas paredzēti partneru spēju veidošanas pasākumu atbalstam austrumu un dienvidu kaimiņvalstīs un to izturētspējas stiprināšanai. ES ar EKP partneriem ir uzlabojusi darbu attiecībā uz hibrīddraudiem un to mazināšanai paredzēto atbalsta pasākumu noteikšanu un nodrošināšanu. Alžīrija, lai uzlabotu sadarbību katastrofu riska pārvaldības jomā, parakstīja administratīvu vienošanos ar ES par civilo aizsardzību. ES un Arābu valstu līgas stratēģiskā dialoga ietvaros ir sākts darbs arī pie humānās palīdzības.

Mierīgu un ilgtspējīgu risinājumu panākšanai ES atbalstīja pastāvīgus dialogus par konfliktiem, kas ietekmē Ukrainu, Gruziju, Moldovu, Armēniju un Azerbaidžānu. Gruzijā ES kopīgi vada Ženēvas starptautiskās apspriedes par konfliktu risināšanu un aizstāv tiešu personisku kontaktu turpināšanu visā Gruzijas teritorijā. Iesaistoties kā aktīvs novērotājs Piedņestras konflikta izšķiršanas procesa “5+2” formātā⁵⁴, tostarp iesniedzot ES finansētās ES robežu palīdzības misijas (*EUBAM*) formulētos priekšlikumus par konkrētu jautājumu risināšanu un piezīmes par uzticības veicināšanas pasākumiem, ES atbalstīja pasākumus, ko 2016. gadā veica Vācija kā EDSO priekšsēdētājvalsts. Minētie pasākumi ir ļāvuši pusēm 2016. gada jūnijā Berlīnē atsākt izlīguma sarunas un pieņemt protokolu par galvenajiem jautājumiem, kas jārisina, lai ātrāk noregulētu konfliktu, kurš ir ietekmējis Moldovu jau 25 gadus. Kopš 2016. gada 1. janvāra ES un Moldovas *DCFTA* noteikumi⁵⁵ ir paplašināti, attiecinot tos arī uz Piedņestru, tādējādi ļaujot šā reģiona uzņēmējiem joprojām gūt priekšrocības no preferenciālas tirdzniecības ar ES. 2016. gadā būtiski saasinājās Kalnu Karabahas konflikts. ES turpina aicināt abas puses ievērot pamieru, atturēties no retorikas un iesaistīties konstruktīvās miera sarunās EDSO Minskas grupas pārraudzībā. Eiropas Savienības īpašā pārstāvja (ESĪP) biežie reģiona apmeklējumi atbalsta Minskas grupas līdzpriekšsēdētāju centienus un pastāvīgos miera veidošanas pasākumus un ir gan pierādījums ES ieinteresētībai, gan ieguldījums šā ieilgušā konflikta mierīgā atrisināšanā.

Ir uzlabota sadarbība ar dienvidu partneriem terorisma apkarošanā un tādas radikalizācijas novēršanā, kas rada vardarbīgu ekstrēmismu. Šajā reģionā, jo īpaši Tunisijā, Libānā, Jordānijā, Izraēlā un Ēģiptē, ir notikuši uzlaboti dialogi drošības un terorisma apkarošanas jomā un augsta līmeņa vizītes, kurās sasniegti konkrēti rezultāti. Lai veicinātu labāku izpratni par vietējo situāciju, kā arī konkrētu, uz pierādījumiem balstītu spēju veidošanas projektu

⁵³ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/07/08-eu-nato-joint-declaration/>

⁵⁴ Piedņestra, Moldova, Ukraina, Krievija un EDSO, kā arī ASV un ES kā ārējie novērotāji.

⁵⁵ http://eeas.europa.eu/archives/delegations/moldova/documents/eu_moldova/argumentaire_en.pdf

definēšanu, ES delegācijās Alžīrijā, Jordānijā, Lībijā, Marokā, Tunisijā un Libānā, saņemot tiešu atbalstu no dalībvalstīm, ir nodarbināti terorisma apkarošanas / drošības eksperti. Viņi arī darbojas kā atsaucē struktūra terorisma un vardarbīga ekstrēmisma apkarošanas jautājumos, kuru var izmantot vietējie un starptautiskie partneri, piemēram, līdzekļu devēju koordinācijas platformā Tunisijā vai Globālā terorisma apkarošanas foruma sanāksmēs.

Drošības sektora reforma (DSR) ir galvenais faktors kaimiņvalstu ilgtermiņa stabilizācijai, gan kā līdzeklis atbildīgu iestāžu izveidei, gan kā miera un uzticības veicināšanas pasākumu elements. ES atbalstu trešo valstu DSR tagad regulē nesen pieņemtā ES DSR politika⁵⁶. ES 2016. gada beigās sāka tematisko novērtējumu par ES atbalstu DSR kaimiņvalstīs un kandidātvalstīs⁵⁷. Moldova bija pirmā valsts, uz kurieni ES nosūtīja jaunu DSR konsultantu, lai sniegtu norādījumus par valsts drošības stratēģijas īstenošanu, valsts sistēmas un spēju attīstību KDAP jomā un veicinātu Moldovas dalību misijās un operācijās.

DSR atbalsta mērķis Tunisijā ir modernizēt drošības sektoru, pastiprināt robežu drošību un integrētas robežu pārvaldības spējas un modernizēt izlūkošanas dienestus, vienlaikus atjaunojot uzticību iedzīvotāju vidū. Libānā ar integrētas robežu pārvaldības (IRP) programmu ir atbalstītas Libānas iestādes, ieviešot jaunu robežu datu pārvaldības sistēmu un atklājot mācību centru. ES atbalsta arī visu Libānas valsts drošības aģentūru organizatorisko attīstību, nodrošinot tehnisko palīdzību, aprīkojumu, mācības un mācību braucienus uz Eiropu.

Arī austrumu kaimiņvalstīs ES ir būtiski sekmējusi IRP īstenošanu, jo īpaši saistībā ar Moldovas un Ukrainas robežu, tostarp izmantojot *EUBAM* pastāvīgo finansējumu. Abu valstu robežpārbaudes tiesiskie regulējumi ir saskaņoti ar ES standartiem un paraugpraksi. Moldovā un Ukrainā robežuzraudzības noteikumi ir tuvināti Šengenas Robežu kodeksā paredzētajiem noteikumiem. Arī Gruzijas IRP atbilst Eiropas standartiem. ES ar Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūras (*European Border and Coast Guard Agency — EBCG*), Pasaules Muitas organizācijas un vairāku programmu un iniciatīvu atbalstu⁵⁸ 2016. gadā turpināja nodrošināt Austrumu partnervalstu muitas un robežsardzes dienestu spēju veidošanu. ES iekšējās drošības prioritāte ir organizētās noziedzības, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršana. ES 2016. gadā piešķīra īpašu finansējumu, lai palīdzētu EKP valstīm izmantot Interpola informācijas tehnoloģiju sistēmas un datubāzes. ES aģentūras, piemēram, *EBCG*, Eiropols, *CEPOL* (Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības apmācības aģentūra), *EMCDDA* (Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs) un *Eurojust* (Eiropas Tiesu sadarbības vienība), pakāpeniski aizvien vairāk iesaistās atbalsta nodrošināšanā partnervalstu spēju veidošanai un operatīvās un stratēģiskās informācijas apmaiņas uzlabošanā ar EKP partnervalstīm, lai gan ES, gan attiecīgajā reģionā palīdzētu apkarot organizēto noziedzību, terorismu, migrantu kontrabandu un tirdzniecību ar kājnieku ieročiem, cilvēkiem un nelikumīgām narkotiskajām vielām. Lai varētu labāk risināt

⁵⁶ JOIN(2016) 31 *final*, 2016. gada 5. jūlijs.

⁵⁷ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/plan_2016_282_evaluation_ssr_en.pdf

⁵⁸ Ziņojumā par virzību pēc Padomes secinājumiem par sadarbību ar austrumu kaimiņvalstīm muitas jomā sniegta atjaunināta informācija par muitas attiecībām ar austrumu partneriem. COM(2016) 375 *final*, 2016. gada 14. jūnijs.

starpreģionālas problēmas, ir iesaistītas arī Dienvidāzijas, Vidusāzijas un Austrumāfrikas valstis (ES un ACT⁵⁹ programma).

Ir paplašināta starpreģionāla ES programma nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas / terorisma finansēšanas (NILL/TF) apkarošanas jomā, attiecinot to uz EKP dienvidu valstīm, lai palīdzētu tām īstenot ieteikumus⁶⁰, ko sniegusi Finanšu darbību darba grupa NILL/TF apkarošanas jautājumos, kura ir galvenā starptautisko standartu noteicēja šajos jautājumos.

ES Satelītcenrs (*Satcen*), veicot analīzi⁶¹, ir intensīvi veicinājis informācijas prasību izpildi Austrumeiropas un Vidusjūras reģionā, ņemot vērā lielākos draudus, tostarp terorismu, neatbilstīgu migrāciju, pirātismu un organizēto noziedzību. Proti, *Satcen* bija cieši iesaistīts darbā, lai atbalstītu EBCG un ES militāro operāciju Vidusjūras apgabala centrālās daļas dienvidos (*EU NAVFOR Med Operation SOPHIA*) sakarā ar robežkontroles un migrācijas jautājumiem, un ir sniedzis EDSO Īpašajai novērošanas misijai Ukrainā plašu analīzi par Minskas vienošanās pārbaudi.

ES atbalsts ir sniegts visām EKP valstīm, lai saskaņotu un turpinātu veicināt Eiropas Padomes Budapeštas Konvenciju kibernetiskumu apkarošanas jomā⁶². Ir uzlabojusies sadarbība un kontakti ar Jordāniju, Libānu, Izraēlu un Maroku. Ukrainā ES ir sākusi atbalstīt valdības pasākumus kibernetiskās drošības jomā, cieši saskaņojot tos ar dalībvalstu divpusējiem pasākumiem šajā jomā.

Tuvināšana citu Eiropas Padomes instrumentu standartiem materiālo krimināltiesību jautājumos tiek veicināta ar ES finansēto Eiropas Padomes Vidusjūras dienvidu reģiona programmu (*South Programme*) vai Eiropas un Vidusjūras reģiona tieslietu IV programmu (*Euromed Justice IV programme*), kas beidzot veicinās EKP dienvidu valstu un ES dalībvalstu tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās.

Ir pieaugusi ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko un kodolmateriālu (*Chemical, Biological, Radiological and Nuclear — CBRN*) risku mazināšanas izcilības centru (IC) aktivitāte, kuri tagad darbojas 56 pasaules valstīs, tostarp vairākās valstīs *MENA* reģionā⁶³, un izstrādā jaunas iniciatīvas par terorisma apkarošanu un kritisko infrastruktūru aizsardzību. To mērķi 2017. gadam⁶⁴ attiecas uz praktiskajām un teorētiskām nodarbībām saistībā ar *CBRN* seku pārvarēšanu Tuvajos Austrumos. ES finansē reģionālā mācību centra izveidi Jordānijā.

Migrācija un mobilitāte

---

⁵⁹ Paplašinātas aprūpes koordinācijas un televeselības izmantošanas (*Advancing Care Coordination & Telehealth Deployment — ACT*) programma, <https://www.act-programme.eu/about>.

⁶⁰ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

⁶¹ Ievads ģeotelpiskajā izlūkošanā.

⁶² http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/libe/dv/7_conv_budapest_/7_conv_budapest_en.pdf

⁶³ Termins *MENA* attiecas uz plašu reģionu, kas stiepjas no Marokas līdz Irānai, ietverot visas Tuvo Austrumu Mašrikas un Magribas valstis.

⁶⁴ IV pielikums Komisijas Īstenošanas lēmumam (C(2016) 4773 *final*, 2016. gada 27. jūlijs) par 2016. gada ikgadējās rīcības programmu, kas paredzēta Stabilitātes un miera veicināšanas instrumenta 5. panta izpildei, kas jāfinansē no Savienības vispārējā budžeta.

Neatbilstīga migrācija un piespiedu pārvietošana ir būtiskas problēmas, kurām jārod daudzpusīgs risinājums. ES ir ieviesusi visaptverošu pieeju migrācijai, kurā ietverti pasākumi, lai samazinātu neatbilstīgu migrāciju, veicinātu likumīgu migrāciju un mobilitāti, palielinātu migrācijas ietekmi uz attīstību, pievērstos pamatcēloņiem un efektīvi pārvaldītu robežas, vienlaikus aizsargājot ES pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties ES teritorijā. Tas ir atspoguļots Paziņojumā par jaunu satvaru partnerībai⁶⁵ ar trešām valstīm, kas pieņemts saskaņā ar Eiropas programmu migrācijas jomā, kā arī Paziņojumā par piespiedu pārvietošanu un attīstību⁶⁶ un attiecīgajos Eiropadomes 2016. gada jūnija secinājumos⁶⁷. To mērķis ir uzlabot sadarbību migrācijas jomā un izstrādāt jaunu pieeju piespiedu kārtā pārvietoto personu un to uzņēmējkopienu izturētspējas palielināšanai un pašpalāvēības stiprināšanai.

Ļoti satraucošā situācija saistībā ar Vidusjūras centrālās daļas maršrutu — proti, aplēsts, ka 2016. gadā Lībijā atradās 700 000–1 000 000 migrantu, no šīs valsts uz Itāliju neatbilstīgi izceļoja vairāk nekā 180 000 migrantu un jūras šķērsošanas laikā notika aptuveni 5000 nāves gadījumu — lika Komisijai un Augstajai pārstāvei 2017. gada janvārī pieņemt kopīgu paziņojumu “Migrācija Vidusjūras centrālās daļas maršrutā — Migrācijas plūsmu pārvaldība, dzīvību glābšana”⁶⁸. Tā mērķis ir samazināt jūrā bojāgājušo skaitu, pastiprināt cīņu pret kontrabandistiem un cilvēku tirgotājiem, nodrošināt migrantu, jo īpaši bērnu un citu neaizsargātu personu grupu, tiesību aizsardzību, atbalstīt uzņēmējkopienas un palielināt brīvprātīgas atgriešanās atbalstīšanu, veicot vairākus pasākumus, kuriem 2017. gadā tiks piešķirts finansējums EUR 200 miljonu apmērā no ES Ārkārtas trasta fonda Āfrikai. Lībija ir galvenais ES intervences mērķis, īpašu vērību pievēršot arī Lībijas dienvidu robežām un ciešākai sadarbībai ar Ēģipti, Tunisiju un Alžīriju, tostarp reģionālo iniciatīvu, piemēram, Vidusjūras tīkla programmas “Seahorse”, jomā.

ES ir cieši sadarbojusies ar Hartūmas un Rabātas procesa⁶⁹ dalībvalstīm (gan kaimiņvalstīm, gan plašāka reģiona partneriem), lai īstenotu darbības, kas saskaņotas Valletas samītā par migrāciju (2015. gada novembrī). ES pastiprina centienus uzlabot sadarbību ar Ziemeļāfrikas valstīm migrācijas jautājumos, paplašinot politisko dialogu, kā arī padziļinot tehnisko un finansiālo sadarbību. Arī ar Alžīriju un Ēģipti ir apspiesti priekšlikumi, lai sāktu dialogu par migrāciju.

Bezvīzu režīms, ko ES piešķir Moldova 2014. gadā un kas ir ļāvis vairāk nekā 850 000 Moldovas pilsoņiem bez vīzas ieceļot Šengenas zonā, darbojas labi, un neuzņemto personu skaits ir ļoti zems. Eiropas Komisija publicēja tiesību aktu priekšlikumus par bezvīzu režīmu ar Gruziju un Ukrainu attiecīgi 2016. gada martā un aprīlī, un Gruzijai vīzu režīms tika liberalizēts 2017. gada 28. martā, savukārt tiesību akti, ar ko piešķir bezvīzu režīmu Ukrainai, tika pieņemti 2017. gada 11. maijā.

---

⁶⁵ Paziņojums par jauna satvara partnerībai ar trešām valstīm izveidi saskaņā ar Eiropas programmu migrācijas jomā (COM(2016) 385 *final*, 2016. gada 7. jūnijs).

⁶⁶ COM(2016) 234 *final*, 2016. gada 26. aprīlis.

⁶⁸ JOIN(2017) 4 *final*, 2017. gada 25. janvāris.

⁶⁹ Eiropas Komisijas informatīvais izdevums par Eiropas Savienības sadarbību ar Āfriku migrācijas jomā: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-4832_en.htm.

Eiropas Komisija 2016. gada jūnijā ierosināja pārskatīt Zilās kartes direktīvu⁷⁰, lai izveidotu vienotu ES mēroga shēmu, kas nodrošina lielāku skaidrību un samazina birokrātismu.

Arī mobilitātes partnerība nodrošina regulējumu visaptverošai sadarbībai ar partnervalstīm, lai risinātu mobilitātes jautājumus, tostarp, vajadzības gadījumā, vīzu jautājumus, kā arī pievērstos nepieciešamībai veicināt neatbilstīgu migrantu atgriešanos un atpakaļuzņemšanu. ES ir noslēgusi ar EKP partnervalstīm (Armēniju, Azerbaidžānu, Gruziju, Moldovu un Ukrainu) vairākus atpakaļuzņemšanas nolīgumus, kurus parakstīja vienlaikus ar vīzu režīma atvieglošanas nolīgumiem un kuros skaidri izklāstīti partnervalsts un ES dalībvalstu iestāžu pienākumi un procedūras par to, kad un kā uzņemt atpakaļ cilvēkus, kuru stāvoklis ir neatbilstīgs. 2008. gada ES un Moldovas mobilitātes partnerības īstenošana un sadarbība atpakaļuzņemšanas un atgriešanās jomā (saistībā ar atpakaļuzņemšanas nolīgumu) uzrāda pozitīvus rezultātus. Joprojām tiek sniegts ievērojams ES finansiālais atbalsts, lai īstenotu Marokas mobilitātes partnerību un jauno migrācijas politiku, kurā ir iekļauta 25 000 neatbilstīgu migrantu legalizācija. ES un septiņas ES dalībvalstis 2016. gada oktobrī parakstīja ar Baltkrieviju mobilitātes partnerību, kuras mērķis bija stiprināt sadarbību migrācijas, patvēruma un robežu pārvaldības jomā. Vairākos ES projektos ir atbalstīta mobilitātes partnerība ar Azerbaidžānu. Mobilitātes partnerība ar Armēniju arī ir aktīva, daļēji tādēļ, ka ir spēkā EKI finansēts projekts par atbalstu migrācijas un robežu pārvaldībai. ES ir sākusi sarunas par mobilitātes partnerību ar Libānu. Saistībā ar mobilitātes partnerībām ES apspriež ar Maroku, Tunisiju, Jordāniju un Baltkrieviju jaunus vīzu režīma atvieglošanas un atpakaļuzņemšanas nolīgumus.

2016. gada janvārī darbību sāka mobilitātes partnerības mehānisms, kura mērķis ir atbalstīt mobilitātes partnerības un kopīgu migrācijas un mobilitātes programmu sagatavošanu un īstenošanu, nodrošinot konkrētu, elastīgu un īpaši pielāgotu palīdzību.

Papildu pasākums, ko ES veica 2016. gadā, lai uzlabotu savas spējas koordinēt ar partnervalstīm migrācijas jautājumus, ir bijusi 15 amata vietu izveide Eiropas migrācijas sadarbības koordinatoriem, kurus ES dalībvalstu valdības norīkoja darbā ES delegācijās, tostarp Tunisijā, Jordānijā un Libānā.

4. FINANSIĀLĀ PALĪDZĪBA KAIMIŅVALSTU ATBALSTAM

Eiropas kaimiņattiecību instrumenta (EKI) ietvaros sniegtās palīdzības saistības 2016. gadā pārsniedza EUR 2,3 miljardus. Šī palīdzība palīdz sasniegt politikas mērķus saskaņā ar atjaunoto EKP, kurā ir arī uzsvērts, ka jānodrošina efektīvāka un elastīgāka ES finansiālās palīdzības izmantošana.

Kopš EKP pārskatīšanas ES ir apvienojusi vairākus atšķirīgus instrumentus, lai turpinātu uzlabot visu atbalsta veidu koordināciju un saskaņotību. Šim nolūkam dotāciju sadarbības programmas ir papildinātas ar citām darbībām, kuras izstrādā un vada partnervalstu iestādes, stratēģiskāk izmantojot apvienošanu, *TAIEX* un mērķsadarbību. Proti, *TAIEX* un

---

⁷⁰ SWD(2016) 194 *final*, 2016. gada 7. jūnijs.

mērķsadarbība ir pārskatīta, lai izveidotu ciešāku sinerģiju starp politikas īstenošanu un finansiālās palīdzības plānošanu.

ES, izmantojot makrofinansiālā atbalsta (MFA) instrumentu, turpina aktīvi atbalstīt kaimiņvalstis, kas saskaras ar ārkārtēju ārējā finansējuma trūkumu. Komisija ir izmaksājusi 2017. gada aprīlī EUR 600 miljonus Ukrainai saistībā ar makrofinansiālo palīdzību un 2017. gada maijā pēdējo piešķirumu EUR 23 miljonu apmērā Gruzijai. Jaunu Moldovai paredzēto MFA darbību gandrīz EUR 100 miljonu apmērā pašlaik vēl izskata Eiropas Parlaments un Padome. Dienvīdu kaimiņvalstu atbalstam 2016. gadā ES arī apstiprināja turpmākās MFA darbības Tunisijai (EUR 500 miljoni) un Jordānijai (EUR 200 miljoni), lai atbalstītu šo valstu ekonomiku, ko ietekmēja drošības situācija un reģionālie konflikti. Turklāt, lai uzlabotu ES spējas reaģēt uz kaimiņvalstu vajadzībām, Komisija ierosināja palielināt ikgadējā MFA aizdošanas spējas līdz EUR 2 miljardiem. *NIF*, lai nodrošinātu vai ievērojami uzlabotu Eiropas finanšu iestāžu (EFI) veiktās aizdevumu darbības, piesaista ES dotāciju fondus un kopš izveidošanas ir būtiski pieaudzis gan pieejamo summu, gan izmantojuma ziņā.

EKI programmu ietvaros tika uzlabota sadarbība apakšreģionālajā, reģionālajā un Eiropas kaimiņvalstu līmenī, kā arī pārrobežu sadarbība.

Kopīga plānošana un uzlabota koordinācija ar ES dalībvalstīm

Saskaņā ar EKI regulu⁷¹, EKP pārskatīšanu⁷² un Padomes 2016. gada 12. maija secinājumiem par kopīgās plānošanas pastiprināšanu⁷³ ES veic pasākumus, lai kaimiņvalstīs pastiprinātu kopīgo plānošanu. Otrajā plānošanas periodā (2017./2018.–2020. gads) EKI valstīm ir dota iespēja gūt panākumus šajā jomā. Kopīgā plānošana ir iedarbīgs instruments, lai uzlabotu ES koordināciju valsts un nozares līmenī, kā arī lai noteiktu un izstrādātu kopīgas prioritātes. Tā pastiprina saskaņotu politikas dialogu, kā arī kopīgu analīzi, informācijas apmaiņu, kopīgas īstenošanas iniciatīvas, kopīgu pārraudzību un kopīgu novērtējumu. Palestīnu var minēt kā visprogresīvāko piemēru šajā procesā, jo tā ir izstrādājusi kopīgās plānošanas dokumentu, kura pamatā ir Eiropas attīstības partneru, palestīniešu ministriju, pilsoniskās sabiedrības organizāciju, uzņēmēju, Apvienoto Nāciju un daudzu citu galveno dalībnieku apspriedes. Moldovā un Marokā ES delegācija un dalībvalstu vēstniecības ir apstiprinājušas kopīgu analīzi⁷⁴ attiecībā uz sociālekonomiskajām problēmām, ar kurām saskaras valsts. Ukrainā sakarā ar krīzi tika nevis veikta plānošana 2014.–2017. gadam, bet pieņemta virkne īpašu pasākumu, saistībā ar kuriem Komisija un Augstā pārstāve ir nodrošinājušas ļoti ciešu sadarbību un koordināciju ar tām ES dalībvalstīm, kuru attīstības aģentūras kā īstenošanas partneres ir īpaši aktīvas.

⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 11. marta Regula (ES) Nr. 232/2014, ar ko izveido Eiropas kaimiņattiecību instrumentu.

⁷² JOIN(2015) 50 *final*, 2015. gada 18. novembris.

⁷³ <http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2016/05/12-conclusions-on-stepping-up-joint-programming/>

⁷⁴ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/joint_analysis_0.pdf

Kopīgās plānošanas pasākumi tika iekļauti arī plānošanas misijās, kas notika 2016. gada oktobrī Tunisijā, 2016. gada novembrī Jordānijā un Libānā, kā arī 2017. gada martā Ēģiptē. Armēnijā ES delegācija un dalībvalstu vēstniecības iesaistījās visaptverošā kopīgas analīzes procesā, bet Azerbaidžānā kopīgā plānošana ar ES dalībvalstīm, Šveici un Norvēģiju ir īpaši vērsta uz PIM, un 2016. gada decembrī ES misiju vadītāji saskaņoja ceļvedi.

Ciešāka sadarbība ar Eiropas finanšu iestādēm (EFI) un starptautiskām finanšu iestādēm (SFI), tostarp izmantojot apvienošanu

Atzīstot SFI būtisko nozīmi, 2015. gadā Komisija sāka iniciatīvu par ciešāku sadarbību ar svarīgākajām attīstības finanšu iestādēm, kas darbojas reģionā. Šīs iniciatīvas mērķis ir Eiropas kaimiņvalstīs labāk sabalansēt iestāžu kopējo mērķu — proti, izaugsmes veicināšanas, ekonomikas pārejas sekmēšanas, ilgtspējīgas sociālekonomiskās attīstības uzlabošanas un politiskās stabilitātes nostiprināšanas — efektivitāti un ietekmi. Kopīgas darba grupas strādā pie prioritārām sadarbības jomām, katra gada beigās organizējot augsta līmeņa daudzpusēju sanākumi, kurā tiek novērtēti sasniegumi un nākamajam gadam noteikti jauni mērķi.

Lai dienvиду kaimiņvalstīs uzlabotu sadarbību ar Pasaules Banku (PB), 2016. gadā ES organizēja pirmo ES un PB MENA dienu, iesaistot PB reģionālo nodaļu direktorus un ES reģiona sadarbības vadītājus. Lai stiprinātu dialogu, koordināciju un sadarbību ar austrumu kaimiņvalstīm, starp Komisiju un, attiecīgi, PB, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku (ERAB) un Eiropas Investīciju banku (EIB) notika reģionālās koordinācijas sanāksmes. Ņemot vērā šo banku ciešo līdzdalību attiecīgo jautājumu risināšanā Ukrainā, Komisija kopā ar EIB, ERAB un PB regulāri organizē īpaši šai valstij veltītas dienas. Turklāt Komisija ir ierosinājusi palielināt tās ārējo aizdevumu pilnvaras, lai atbalstītu EIB ekonomikas noturības iniciatīvu.

ES, izmantojot kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānismu, turpināja veikt apvienošanas darbības. Tā 2016. gadā vēl vairāk padziļināja sadarbību ar ERAB, EIB, PB, KfW (*Kreditanstalt für Wiederaufbau*) banku un *Agence Française de développement*, izstrādājot ES finansiālās integrācijas iniciatīvu⁷⁵, kuras mērķis ir piesaistīt dienvиду kaimiņvalstīm MVU finansējumu. Saistībā ar DCFTA, kas izveidota starp ES un Gruziju, Moldovu un Ukrainu, ES kopā ar ERAB, EIB un KfW banku ieviesa MVU paredzētu DCFTA mehānismu, kas pilnībā sāka darboties 2016. gadā. Mehānisma galvenais mērķis ir atbalstīt MVU minētajās valstīs, palielināt to konkurētspēju, atvieglot piekļuvi finansējumam, palīdzēt tiem izmantot jaunās tirdzniecības iespējas un atbilst ES pārtikas nekaitīguma, tehniskajiem un kvalitātes standartiem, kā arī vides aizsardzības pasākumiem, kas vajadzīgi saskaņā ar DCFTA īstenošanu.

ES jaunās saistības EUR 6,7 miljardu apmērā 2016. gadā tika koordinētas, izmantojot Vidusjūras dienvиду reģiona ieguldījumu koordinēšanas iniciatīvu (AMICI), ko līdzfinansē ES

⁷⁵ <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/neighbourhood/pdf/key-documents/nif/20160601-introductory-note-on-the-eu-initiative-for-financial-inclusion.pdf>

un dalībvalstis. Salīdzinājumam var minēt, ka 2015. gadā saistību apmērs bija EUR 5,2 miljardi (+25 %), kas ļāva jaunos projektos kopumā ieguldīt EUR 14 miljardus (+27 %). ES atbalsta lielākā daļa tiek nodrošināta ar aizdevumiem un kapitāla finansējumu (76 %).

ES ir apņēmusies ne tikai ciešāk sadarboties ar EFI un SFI, bet arī uzlabot koordināciju ar trešo valstu līdzekļu devējiem. Ciešāka sadarbība ar arābu, islāma, reģionālajām partnervalstīm ir vajadzīga, lai varētu novērst darbību pārklāšanos un pamatoties uz iespējamo papildināmību. Šī iniciatīva 2016. gadā tika paplašināta, PB / Starptautiskā Valūtas fonda pavasara sanāksmju ietvaros organizējot augsta līmeņa koordinācijas sanāksmi starp ES un galvenajām arābu un islāma finanšu iestādēm. Lai koordinētu reakciju uz Sīrijas krīzi, ES vada regulāras līdzekļu devēju sanāksmes. Attiecībā uz Ukrainu jānorāda, ka Ukrainas atbalsta grupa regulāri Briselē organizē iepriekšējas koordinācijas sanāksmes par stratēģiskiem jautājumiem, tādējādi papildinot intensīvo valsts iekšējo koordināciju.

Trasta fondi

Trasta fondi ir galvenais instruments, lai kopā ar dalībvalstīm un citiem līdzekļu devējiem sniegtu ātru atbalstu reģionam. Projekti, kurus īsteno saskaņā ar ES Reģionālo trasta fondu reaģēšanai uz krīzi Sīrijā⁷⁶ (izveidots 2014. gada decembrī), paredzēti Sīrijas bēgļu, to uzņēmējkopienai, valstu pārvalžu un Jordānijas, Libānas, Turcijas un Irākas iekšzemē pārvietotu personu ilgāka termiņa izturētspējas un agrīnas atjaunošanas vajadzību (ekonomikas, izglītības, sociālo un psihosociālo, sanitāro, veselības un citu pamatvajadzību) risināšanai. Šis fonds nodrošina saskaņotāku un integrētāku ES reakciju uz krīzi un šodien ir viens no galvenajiem instrumentiem, ar kuru palīdzību tiek īstenoti jaunie ES nolīgumi ar Jordāniju un Libānu.

Divu gadu laikā pēc darbības sākšanas fonda kopējais apmērs ir pieaudzis līdz EUR 932 miljoniem un līdz 2017. gada vasarai sasniegs EUR 1,3 miljardus. No šiem līdzekļiem EUR 815,2 miljoni tiek saņemti no ES budžeta, EUR 92,6 miljoni — no 22 ES dalībvalstīm un EUR 24,6 miljoni — no Turcijas. Fonda operatīvās darbības padome, kurā darbojas 15 ES dalībvalstis un Turcija (jo ir līdzfinansētāja), ir pieņēmusi programmas par kopējo summu EUR 767 miljoni. Par EUR 437 miljoniem ir noslēgti līgumi, kas ietver līdzfinansējumu, primārās un augstākās izglītības atbalstu, psihosociālo aprūpi, izturētspējas un iztikas nodrošināšanas iniciatīvas, veselības aprūpi, ugunsapgādi un sanitārās vajadzības, kā arī skolu celtniecību.

Saistībā ar Valletas rīcības plānu sākotais Eiropas Savienības Ārkārtas trasta fonds Āfrikai⁷⁷ 2016. gadā atbalstīja sešas programmas Ziemeļāfrikā, galvenokārt pievēršoties migrācijas pārvaldības un vadības uzlabošanai, aizsardzības vajadzību nodrošināšanai un neatbilstīgas migrācijas pamatcēloņu un virzītājspēku novēršanai. Saistībā ar kopīgo paziņojumu par

⁷⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad_en

⁷⁷ Komisijas Lēmums C(2015) 7293 *final*, 2015. gada 20. oktobris.

migrāciju Vidusjūras centrālās daļas maršrutā 2017. gada janvārī tika paziņots par papildu finansējumu EUR 200 miljonu apmērā.

Elastības rezerve

Paziņojumā par daudzgadu finanšu shēmas vidusposma pārskatu, kas pieņemts 2016. gada septembrī⁷⁸, Komisija ierosināja izveidot “elastības rezervi” ārējiem instrumentiem, kas ļauj ES labāk reaģēt uz jaunām krīzēm un neparedzētām vajadzībām. Saskaņā ar elastības rezervi katrs ģeogrāfiskais ārējās palīdzības instruments, tostarp ENI, gada sākumā atstāj nepiešķirtu rezervi 10 % apmērā, lai varētu reaģēt uz neparedzētām vajadzībām un jaunām krīzēm, paredzot iespēju pārnest uz nākamo gadu tās minētās rezerves summas, kas nav izmantotas gada laikā. Elastības rezerve ir daļa no ierosinātās finanšu regulas pārskatīšanas.

Eiropas ārējo investīciju plāns

Eiropas Komisija 2016. gada septembrī ierosināja vērienīgu Eiropas ārējo investīciju plānu⁷⁹ (“plāns”), lai atbalstītu ieguldījumus Āfrikas partnervalstīs un Eiropas kaimiņvalstīs. Tā mērķis ir stiprināt partnerību, ieviest reģionā jaunu modeli privātā sektora līdzdalībai lielu sabiedriskas nozīmes ieguldījumu finansēšanā un veicināt ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu, tādējādi novēršot neatbilstīgas migrācijas pamatcēloņus. Plānā ir piedāvāts ietvert trīs papildu pīlārus: i) ieguldījumu piesaistīšanu, apvienojot pašreizējos ES ieguldījumu (apvienošanas) mehānismus ar jaunu garantiju, ko nodrošina jaunais Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai (EFIA); ii) tehniskās palīdzības sniegšanu, lai partnervalstīs uzlabotu valsts iestāžu un uzņēmumu normatīvo vidi; un iii) partnervalstu saimnieciskās darbības un ieguldījumu vides uzlabošanu, veicinot labu pārvaldību, apkarojot korupciju un novēršot ieguldījumu šķēršļus un tirgus kropļojumus. Pašlaik notiek EFIA garantijas regulas — kas ir daļa no pirmā pīlāra — apstiprināšanas process.

Šis inovatīvās pieejas mērķis ir nodrošināt partnervalstīm ievērojamus papildu līdzekļus starptautisku finanšu iestāžu ieguldījumu veidā. Plāna mērķis ir arī aptvert virkni īpašu tematisko, valstu un reģionālo ES attīstības sadarbības programmu, kas apvienotas ar strukturētu politisko dialogu, kurš paredzēts ieguldījumu un kopējās politikas vides uzlabošanai attiecīgajās valstīs.

Paredzēts, ka EFIA — ar kopējo ES finansējumu EUR 3,35 miljardi līdz 2020. gadam — piesaistīs papildu ieguldījumus gandrīz EUR 44 miljardu apmērā. Ja dalībvalstis veic atbilstošas individuālās iemaksas, tās var piesaistīt papildu ieguldījumus vairāk nekā EUR 88 miljardu apmērā.

⁷⁸ COM(2016) 603 *final*, 2016. gada 14. septembris.

⁷⁹ COM(2016) 581 *final*, 2016. gada 14. septembris.

5. NOBEIGUMS

EKP pārskatīšanas īstenošana ir atspoguļojusi jaunu apņēmību padarīt politiku atbilstošāku gan partnervalstu, gan ES dalībvalstu interesēm un palīdzējusi veidot attiecības, kas uzlabo kopējo neatliekamo problēmu risināšanu, lai atbalstītu Augstās pārstāves Globālās stratēģijas īstenošanu.

Kamēr problēmas reģionā joprojām ir milzīgas, ES rīkojas elastīgāk un ar lielāku iekļautību pret saviem partneriem, izmantojot ierobežotos resursus pēc iespējas efektīvāk. Politikas galvenie principi — diferencēta pieeja un lielāka atbildība — turpinās virzīt pārskata īstenošanu nākamajos gados, izmantojot diplomātiskus pasākumus, attiecības tirdzniecības un ieguldījumu jomā, finansiālo palīdzību un ilgtermiņa reģionālos regulējumus.

Nepārtraukti sadarbojoties ar ES pilsoņiem un partnervalstu iedzīvotājiem, ES arī turpmāk uzlabos EKP redzamību, jo īpaši uzsverot ES un tās kaimiņvalstu sadarbības īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa priekšrocības.

Šajā ziņojumā ir arī vēlreiz apstiprināta visu attiecīgo ieinteresēto personu plašā sadarbība pārskatīšanas īstenošanā, tostarp pamatojoties uz ierosinājumiem, kas izteikti 2015. gadā notikušo plašo apspriežu laikā. Tas skaidri pierāda, ka kopš pārskatīšanas pieņemšanas ir veikti būtiski pasākumi, lai tiktu īstenotas minētās saistības.